

İNŞAAT SEKTÖRÜ ANALİZİ

İyileşmeye Giden Engelibeli Yol

Dünya
Türkiye
İnşaat Sektörü

Temmuz
2024

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ

“Yüksek tansiyon hastasıysanız bu gerçeği kabul ederek tansiyon ilacına başlamanız gerekir. Aspirinle baş ağrınızı hafifletseniz de tansiyona bağlı sorunlarınızın gelişmesini engelleyemezsiniz. Ekonomi de böyledir. Önce gerçeği kabul edeceksiniz. Ki aldığınız önlem çözüm getirsin.”

Dr. Mahfi EĞİLMEZ,

1 Temmuz 2024, www.mahfiertilmez.com

ÖZET

Küresel ekonomi, 2024 yılının ikinci çeyreğinde de tıpkı bir önceki çeyrekteki gibi tüm olumsuz koşullara rağmen “iyileşme” sürecine odaklanmış; artarak devam eden siyasi belirsizlikler, jeopolitik riskler, savaşların neden olduğu ekonomik güçlükler, Batı'da giderek yükselen radikal sağ ile Doğu'dan gelen nükleer tehditlerin verdiği endişe ve ülkelerin birbiri ardına girdiği seçim süreçlerine rağmen, merkez bankalarının sıkı para politikaları eşliğinde hedefe giden engebeli yolda ilerlemeye devam etmiştir.

Güçlükler karşısında “dirençli” olarak nitelendirilen küresel ekonomideki iyimser hava, uluslararası kuruluşların bu çeyrekte yayımladığı raporlara da yansımıştır.

Uluslararası Para Fonu (IMF), Temmuz ayı “Dünya Ekonomik Görünüm Raporu”nda küresel ekonomi için Nisan ayında %3,2'ye yükselttiği 2024 yılına ilişkin büyüme tahminini Temmuz ayında sabit tutmuş, 2025 yılı tahminini ise %3,2'den %3,3 seviyesine yükseltmiştir.

Dünya Bankası, Haziran ayında yayımladığı “Küresel Ekonomik Beklentiler Raporu”nda dünya ekonomisi için 2024 yılına ilişkin büyüme tahminini %2,4'ten %2,6'ya yükseltmiştir.

Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü'nün (OECD) açıkladığı yılın ilk çeyreğine ilişkin öncü ekonomik büyüme verilerine göre, G20 ülkelerindeki ortalama ekonomik büyüme bir önceki çeyreğe göre artmış ve %0,9 değerini almıştır. Türkiye ise %2,4 büyüme oranı ile G20 ülkeleri arasında en yüksek ekonomik büyümenin görüldüğü ülke olmuştur. Türkiye'yi, % 1,9 ile Hindistan, % 1,6 ile Çin, % 1,4 ile Suudi Arabistan, % 1,3 ile Güney Kore ve % 1,2 ile Endonezya takip etmiştir.

Küresel ekonominin en önemli aktörlerinden olan ABD Merkez Bankası (FED), Nisan ve Mayıs aylarında olduğu gibi Haziran ayı toplantısında da politika faizini sabit tutmuş, toplantıdan sonra yapılan tahminlerde FED üyelerinin 2024 yılı içinde bir kez faiz indirimi beklediği görülmüştür.

ABD ekonomisi nihai verilere göre, 2024'ün ilk çeyreğinde yıllıklandırılmış bazda %1,4 ile 2022'nin ikinci çeyreğinden bu yana en düşük büyümesini kaydetmiştir. İkinci çeyreğe ilişkin öncü göstergeler ekonomik aktivitenin canlı seyrettiğine işaret ederken, enflasyonun düşüş eğilimini Mayıs ayında da sürdürdüğü görülmüştür. Bu dönemde TÜFE aylık bazda değişim göstermezken, yıllık bazda %3,3 ile son üç ayın en yavaş artışını kaydetmiştir.

Avrupa Merkez Bankası (ECB), Haziran'daki toplantısında politika faizini 25 baz puan düşürürken, açıklamalarda faiz indirimlerinin zamanlamasına yönelik uzun vadeli bir patikanın çizilmediğine işaret edilmiştir.

2024'ün ilk çeyreğinde yıllık bazda %0,4 ile beklentilerin üzerinde büyüyen Euro Alanı'nda öncü verilere göre yıllık TÜFE enflasyonu Nisan'da %2,4 olmuştur.

Çin ekonomisi ise yılın ilk çeyreğinde tahminlerin oldukça üzerinde bir performans sergileyerek çeyreklik bazda %1,6, yıllık bazda %5,3 büyümüştür.

Türkiye ekonomisi 2024 yılının ilk çeyreğini yıllık bazda %5,7 ile piyasa beklentileri paralelinde bir büyüme ile kapatmıştır. Bu dönemde net ihracat büyümeye 2022 yılının üçüncü çeyreğinden bu yana ilk kez pozitif katkı sağlamıştır. İnşaat sektöründe ise aynı dönemde %11,1 ile genel ekonominin önünde bir büyüme gerçekleşmiştir.

Haziran ayında TÜFE aylık bazda %1,64 ile son bir yılın en yavaş artışını sergilemiş, yıllık TÜFE enflasyonu baz etkisiyle %71,60'a gerilemiştir. Yurt içi ÜFE aylık bazda %1,38, yıllık bazda %50,09 artış kaydetmiştir.

Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşları Goldman Sachs, Morgan Stanley ve JPMorgan'ın Türkiye'nin Haziran ayı enflasyonu yorumlarında dezenflasyonun beklenenden iyi başladığına olan vurgu dikkat çekmiştir. Yıl sonu enflasyon hedefi için Goldman Sachs %36, Morgan Stanley %42,4 ve JPMorgan ise %42,5 tahmininde bulunmuştur.

Mayıs'ta mevsim etkisinden arındırılmış işsizlik oranı 0,1 puan düşüşle %8,4 seviyesine gerilerken, atıl işgücü oranı %25,2'ye gerilemiştir.

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış sanayi üretim endeksi Nisan'da aylık bazda %4,9 gerileyerek deprem felaketinin yaşandığı Şubat 2023'ten bu yana en hızlı aylık düşüşünü sergilemiştir. Mayıs ayında ise 1,7 oranında büyüme göstermiştir.

İSO Türkiye İmalat PMI, Haziran'da 47,9 ile eşik değerinin altında gerçekleşerek sektörde faaliyet koşullarının üç ay üst üste yavaşladığına işaret etmiştir.

Mayıs'ta cari işlemler hesabı 1,24 milyar ABD Doları açık verirken, 12 aylık kümülatif cari açık 25,2 milyar ABD Doları düzeyine yükselmiştir. Merkezi yönetim bütçesinin Haziran ayında 275,3 milyar TL açık vermesiyle yılın ilk altı aylık dönemine ait bütçe açığı 747,2 milyar TL olmuştur.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) Haziran ayı toplantısında piyasa beklentilerine paralel olarak politika faizini değiştirmeyerek %50 seviyesinde tutmuştur.

Haziran ayında Ekonomik Güven Endeksi 95,8, Tüketici Güven Endeksi 78,3, Reel Kesim (İmalat Sanayi) Güven Endeksi 100,5 değerini almıştır. Aynı dönemde alt sektörlerden Hizmet Sektörü Güven Endeksi 115,4, Perakende Ticaret Sektörü Güven Endeksi 108,8, İnşaat Sektörü Güven Endeksi ise 87,9 olmuştur.

Yurt Dışı Müteahhitlik Hizmetleri (YDMH) kapsamında Ocak-Haziran 2024 dönemi itibarıyla Türk inşaat sektörü tarafından yurt dışında 7,6 milyar ABD Doları tutarında 82 proje üstlenilmiştir.

Türkiye, 28 Haziran 2024 itibarıyla Mali Eylem Görev Gücü'nün (FATF) gri listesinden çıkarılmıştır.

Yukarıdaki gelişmeler ve tahminler, küresel ekonominin, belli bölgelerin ve Türkiye'nin geleceğine ilişkin öngörülerin çok değişken ve farklı olduğunu net bir şekilde ortaya koymuştur.

DÜNYA

Küresel Ekonomide Hava “İhtiyatlı İyimser”, Siyasette ise Sular Durulmuyor

2024 yılının ilk yarısı geride kalırken küresel ekonomi, yaşanan tüm zorluklara rağmen yaralarını sarmaya devam etmiş; ancak, ekonomideki bu iyimser havanın dünya gündemine pek de sirayet etmediği gözlenmiştir. İkinci yılını geride bırakan Rusya-Ukrayna Savaşı, Gazze'de yaşanan insanlık dramı, Kızıldeniz'de küresel ticareti sekteye uğratan Husi saldırıları, Rusya'nın Batı dünyası tarafından uygulanan tüm yaptırımlara kafa tutarak Kuzey Kore ile yakınlaşması, Çin'in Batı ile yaşadığı otomotiv ve teknoloji alanındaki krize paralel tırmanan Tayvan gerginliği ile birlikte 3. Dünya Savaşı'nı tetikleyeceği korkularını canlandıran nükleer restleşmeler, Avrupa'da yaşanan göç dalgası ve bozuk ekonomiye tepki olarak güçlenen aşırı sağ, birbirinden çok farklı nedenlerle erken seçime giden İran, Fransa ve İngiltere'de yaşanan siyasal çalkantılar, başkanlık yarışında son düzlüğe adım adım yaklaşan ABD'de her iki adayın da farklı nedenlerle kamuoyunda tartışma yaratması ve seçim sonucunda “kötünün iyisi”nin dünyanın süper gücünün başına geçeceği endişesi iyileşme sürecinde küresel ekonominin önüne çıkan en büyük engeller olarak değerlendirilmektedir.

Yılın ikinci çeyreğinde uluslararası kuruluşlar tarafından arka arkaya küresel ekonomiye dair raporlar ve güncellemeler yayımlanmıştır.

Uluslararası Para Fonu (IMF), Nisan ayında yayımladığı Dünya Ekonomik Görünüm Raporu'nda küresel ekonomik büyüme beklentisini 2024 yılı için %3,1'den %3,2'ye revize etmiş, 2025 yılı tahminini ise %3,2 olarak korumuştur. Raporda, ekonomik aktivitenin 2022-2023 yıllarında yaşanan küresel dezenflasyona karşın şaşırtıcı derecede dayanıklı olduğu, stagflasyon ve küresel resesyon uyarılarına meydan okuyarak kararlı bir şekilde büyüdüğü aktarılmıştır. Ayrıca istihdam ve gelirlerdeki büyümenin istikrarlı bir seyir izlediğine işaret edilerek, bu durumun beklenenden fazla hükümet harcamaları ve hane halkı tüketimi de dahil olmak üzere destekleyici talep gelişmeleriyle birlikte özellikle iş gücüne katılımı beklenmedik bir artışın ortasında arz yönlü bir genişlemeyi yansıttığı kaydedilmiştir.

Raporun 'Küresel Ekonomi Zor Bir Durumda' başlığıyla yayımlanan Temmuz sayısında ise küresel ekonominin Nisan ayında yapılan tahminlerle uyumlu olarak 2024 yılında %3,2 büyümesinin beklendiği belirtilirken, 2025 yılı için %3,3 büyüme öngörülmüştür.

Hizmet enflasyonunun, dezenflasyondaki ilerlemeyi geciktirdiği, bunun da para politikasının normalleşmesini zorlaştırdığı kaydedilen raporda, enflasyona yönelik yukarı yönlü risklerin, artan ticari gerilimler ile politika belirsizliğinin faiz oranlarının daha uzun süre yüksek kalması ihtimalini arttığı ifade edilmiştir. Raporda, tüm bu riskleri yönetmek ve büyümeyi korumak için politika bileşiminin fiyat istikrarını sağlayacak ve azalan tamponları yenileyecek şekilde dikkatli bir şekilde sıralanması gerektiği vurgulanmıştır.

Raporda, ABD ekonomisine ilişkin büyüme beklentisi 2024 yılı için %2,7'den %2,6'ya düşürülürken, 2025 yılı için %1,9 olarak korunmuştur. Euro Bölgesi ekonomisine ilişkin büyüme tahmini ise 2024 yılı için %0,8'den %0,9'a çıkarılmış, 2025 yılı için %1,5'te sabit bırakılmıştır. Ayrıca yükselen piyasalar ve gelişmekte olan ülke ekonomileri grubunda Çin ekonomisine ilişkin büyüme beklentisinin 2024 yılı için %4,6'dan %5'e ve 2025 yılı için %4,1'den %4,5'e yükseltiştir.

IMF Başekonomisti Pierre-Olivier Gourinchas ise yaptığı açıklamada ülkelerin ticaret ve sanayi politikalarına ilişkin gelişmelerin endişe verici olduğunu belirterek, küresel ekonomideki entegrasyonu olumsuz etkileyebilecek korumacı politikaların yarattığı riske dikkat çekmiştir.

Birleşmiş Milletler (BM), yılbaşında yayımladığı Dünya Ekonomik Durumu ve Beklentiler Raporu'nu Mayıs ayında güncelleyerek küresel ekonomik beklentilerin Ocak ayından bu yana iyileştğine işaret etmiştir. Raporda, büyük ekonomilerin ciddi bir gerilemeden kaçındığı ve işsizliği artırmadan enflasyonu düşürdüğü vurgulanmıştır.

Görünümün yalnızca "ihtiyatlı" bir şekilde "iyimser" olduğu vurgulanan raporda, "Uzun süreli yüksek faiz oranları, borç sürdürülebilirliği zorlukları, devam eden jeopolitik gerilimler ve giderek kötüleşen iklim riskleri, özellikle en az gelişmiş ülkeler ve gelişmekte olan küçük ada devletleri için onlarca yıldır süren kalkınma kazanımlarını tehdit ederek büyümenin önünde zorluklar yaratmaya devam ediyor." ifadesi kullanılmıştır.

Raporda, küresel ekonomideki büyümenin bu yıl 0,3 puan artışla %2,7 olarak beklendiği, gelecek yıl için ise bu tahminin 0,1 puan artışla %2,8'e çıkarıldığı belirtilmiştir. Ayrıca yukarı yönlü revizyonların başta ABD olmak üzere Brezilya, Hindistan ve Rusya'nın ekonomik görünümündeki iyileşmeyi yansıttığı kaydedilmiştir. Raporda gelecek yıllardaki küresel büyümenin, 2010-2019 dönemindeki ortalama olan %3,2'lük büyümenin altında kalmasının beklendiğine de değinilmiştir. Bunun paralelinde ABD'ye dair büyüme beklentisi 2024 için 0,9 puan artışla %2,3'e yükseltilirken, Çin'e ilişkin görünümde küçük bir artış kaydedildiği ve bu yıl ülkedeki büyümenin %4,8 olmasının beklendiği belirtilmiştir. Bununla birlikte Afrika'nın ekonomik görünümünün kötüleştiğine işaret edilen raporda, 2024 için beklenen büyümenin 0,2 puan azalışla %3,3'e gerilediği aktarılmıştır.

Uluslararası emtia fiyatlarındaki gevşeme ve çoğu merkez bankasının benimsediği sıkı parasal duruşun küresel ekonomiyi enflasyonla mücadele yoluna soktuğuna değinilen raporda, buna rağmen gelişmekte olan bazı ekonomilerin yüksek borçlanma maliyetleri, kalıcı döviz kuru baskıları ve kalıcı siyasi istikrarsızlık gibi zorluklarla da karşı karşıya olduğuna ve yüksek enflasyonla boğuşmaya devam ettiğine işaret edilmiştir. Ayrıca, bu ülkelerdeki durgun istihdam görünümünün Kuzey Amerika, Avrupa ve Japonya başta olmak üzere gelişmiş ekonomilerdeki ile tezat oluşturduğu vurgulanarak, bazı ekonomilerin kısa vadeli görünümünün, dünya genelinde jeopolitik gerilimlerin ve çoklu çatışmaların potansiyel olarak yoğunlaşması nedeniyle gölgelendiği ifade edilmiştir.

Dünya Bankası'nın Haziran ayında yayımladığı "Küresel Ekonomik Beklentiler Raporu"nda, 2024 yılına ilişkin küresel ekonomik büyüme tahmini Ocak ayındaki %2,4 düzeyinden %2,6'ya revize edilmiş, yaşanan jeopolitik gerilimlere ve yüksek faiz oranlarına rağmen, 2023 yılında kaydedilen ekonomik büyüme oranının korunarak istikrarın son üç yılda ilk kez sağlanacağı belirtilmiştir. Dünya Bankası, ticaret ve yatırımlardaki ılımlı artışlarla birlikte 2025 ve 2026 yıllarında küresel büyümenin %2,7 seviyesinde gerçekleşeceğini tahmin ederken, bu oranların Covid-19 salgınından önceki 10 yılda %3,1 olan ortalamanın oldukça altında kaldığı aktarılmıştır. Küresel enflasyonun 2024'te %3,5'e ve 2025'te %2,9'a gerilemesinin beklendiği bildirilen raporda, düşüş hızının daha önceki tahmine göre daha yavaş olduğu belirtilmiş; birçok merkez bankasının politika faiz oranlarını düşürmede temkinli kalmasının beklendiği vurgulanmıştır.

Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Fitch Ratings, Haziran ayında "Para Politikası Yeni Bir Aşamaya Giriyor" başlığıyla yayımladığı Küresel Ekonomik Görünüm Raporu'nda Avrupa'da toparlanma ihtimaline olan güvenin arttığı, Çin'in ihracat sektörünün canlandığı ve Çin dışındaki gelişmekte olan piyasalarda iç talebin daha güçlü bir ivme gösterdiği belirtilerek, küresel büyüme tahminleri yukarı yönlü revize edilmiştir. Dünya ekonomisinin büyüme tahminininin 2024 yılı için %2,4'ten %2,6'ya çıkarıldığı belirtilen raporda, küresel ekonominin 2025 ve 2026 yıllarında %2,4 büyümesinin beklendiği kaydedilmiştir.

Ayrıca, ABD ekonomisinin kademeli şekilde yavaşladığı belirtilerek, ülke ekonomisi için büyüme tahminininin bu yıl için %2,1 seviyesinde bırakıldığı, 2025'te %1,5 ve 2026'da %1,6 büyüme beklendiği

aktarılmıştır. Euro Bölgesi ekonomisinin büyüme tahmininin ise 2024 yılı için yukarı yönlü revize edilerek %0,6'dan %0,8'e çıkarıldığı ve 2025'te %1,5, 2026'da ise %1,4 büyüme öngörüldüğü belirtilmiştir. Çin ekonomisinin büyüme tahmininin de bu yıl için %4,5'ten %4,8'e yükseltildiği raporda, ülke ekonomisinin 2025 ve 2026'da %4,5 büyümesinin öngörüldüğü yer almıştır.

Merkez bankalarının artık para politikasını gevşetmeye yöneldiğine işaret edilen raporda, enflasyonun şaşırtıcı derecede kalıcı olmaya devam ettiği ve küresel faiz oranlarının gelecek 12-18 ay boyunca "daha sık" bir hızda düşmesinin beklendiği ifade edilmiştir. Raporda, küresel para politikası döngüsünün, faiz oranlarının yavaş ama yine de talebi kısıtlayacak seviyelere düşeceği yeni bir aşamaya girdiği aktarılırken, merkez bankalarının özellikle yüksek hizmet enflasyonu ışığında para politikasını çok hızlı gevşetme konusunda temkinli davrandığı belirtilmiştir.

Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü'nün (OECD) açıkladığı yılın ilk çeyreğine ilişkin öncü ekonomik büyüme verilerine göre, G20 ülkelerindeki ekonomik büyüme bir önceki çeyrekteki %0,7'ye göre hafif yükselerek %0,9 olurken, Türkiye %2,4 ile G20 ülkeleri arasında bu dönemde en yüksek ekonomik büyümenin görüldüğü ülke olmuştur.

Uluslararası Finans Enstitüsü (IIF) tarafından Mayıs ayında yayımlanan "Küresel Borç Monitörü Raporu"nda küresel borç tutarı yılın ilk çeyreğinde 1,3 trilyon ABD Doları artarak 315 trilyon ABD Doları'na yükselmiştir. Art arda ikinci çeyrekte kaydedilen küresel borç tutarındaki artış, temel olarak gelişmekte olan piyasalardan kaynaklanırken, gelişmekte olan ülkelerdeki borç birikiminin büyük kısmı söz konusu dönemde Çin, Hindistan ve Meksika'da yoğunlaşmıştır.

Gelişmiş ekonomilerde ise borç tutarında genel olarak artış öncelikle ABD ve Japonya'da yoğunlaşmış, bu ülkeleri İrlanda ve Kanada izlemiştir. Borç tutarındaki en önemli düşüşler ise İsviçre ve Almanya'da görülmüştür. Gelişmiş ekonomilerin toplam borcu yılın ilk çeyreğinde 209,7 trilyon ABD Doları olarak hesaplanırken, gelişmekte olan piyasalardaki borç 105,4 trilyon ABD Doları olarak kaydedilmiştir.

Küresel borcun Gayrisafi Yurt İçi Hasıla'ya (GSYH) oranı, art arda üç çeyrekte yaşanan düşüşün ardından 2024'ün ilk çeyreğinde yükselişine devam etmiştir. Yılın ilk çeyreğinde küresel borcun ülkelerin toplam GSYH'sine oranı %333 olmuştur.

Ayrıca raporda, ABD'deki "yapışkan" enflasyon ve ABD Merkez Bankası'nın (FED) beklenen faiz indirimlerindeki gecikme göz önüne alındığında, Avrupa Merkez Bankası'nın (ECB) gevşemeye başlamasıyla birlikte ABD Doları'ndaki bir yükselişin özellikle gelişmekte olan ülkeler için kamu borç sıkıntılarını bir kez daha ön plana çıkarabileceği uyarısında bulunulmuştur.

Öte yandan Orta Doğu'da artan jeopolitik riskler ve ABD'de beklentilerin üzerinde seyretmeye devam eden enflasyon göstergelerinin faiz indirimlerine ilişkin beklentileri ötelemesiyle küresel risk iştahı Nisan ayında baskı altında kalmış; Volatilite Endeksi (VIX) yaklaşık son 6 ayın en yüksek seviyesine ulaşırken, MSCI (Morgan Stanley Capital International) dünya borsaları endeksi %3,9 oranında gerilemiştir. Mayıs ayında ise küresel risk iştahı olumlu bir seyir izlemiş, MSCI dünya ve gelişmekte olan ülke endeksleri sırasıyla %4,2 ve %0,3 artış kaydetmiştir. FED'in ilk faiz indiriminin zamanlamasına ilişkin beklentilerin ötelenmesiyle ABD 10 yıllık Hazine tahvilinin faizi ve DXY endeksi Nisan ayı içinde sırasıyla %4,70 ve 106,3 ile Kasım 2023'ten bu yana en yüksek seviyelerini test etmiştir. Haziran ayında ABD'de açıklanan verilerin enflasyonda nispeten olumlu bir görünüme işaret etmesi küresel risk iştahını desteklerken, FED toplantısının ardından açıklanan projeksiyonların 2024 yılı içinde öngörülen faiz indirimi sayısının 3'ten 1'e indiğine işaret etmesi risk iştahındaki artışı sınırlandırmıştır. 10 yıllık tahvil faizinin 12 baz puan gerilediği Haziran ayında ise DXY endeksi %1,1 artarak 105,87 düzeyine yükselmiştir.

Mayıs'ta ABD borsalarındaki alıcılı seyir, teknoloji şirketlerinde süregelen olumlu performans öncülüğünde şekillenirken, S&P 500 ve Nasdaq endeksleri ay içi kapanışlarda tarihi yüksek seviyelerini görmüş; Haziran ayında da tarihi yüksek seviyeleri test etmiştir.

ECB'nin faiz indiriminin ve Avrupa Parlamentosu seçimlerinin takip edildiği Haziran ayında EUR/USD paritesi aylık bazda %1,2 gerilerken, USD/JPY paritesi ay içinde yaklaşık 38 yılın en yüksek seviyesine çıkmıştır.

Nisan ayı içinde 2.390 ABD Doları ile tarihi zirvesine ulaşan ons altın fiyatı ise jeopolitik risklerin kısmen azalmasıyla ay sonunda 2.286 ABD Doları seviyesine gerilemiş, küresel risk iştahındaki ılımlı artışın yanı sıra jeopolitik risklerin gündemde nispeten arka planda kalmasıyla birlikte altın Mayıs'ta sınırlı bir artış kaydederek 2.327 ABD Doları olmuştur.

Küresel Ekonomik Göstergeler	01.07.2023	01.01.2024	01.07.2024	Yılbaşına Göre Değişim %	Son 1 Yıllık Değişim %
Brent Petrol Fiyatı (\$/varil)	74,9	75,9	85,5	12,6	14,1
Altın (\$/ons)	1929	2073	2343	13,0	21,5
MSCI Dünya Endeksi*	2966	3169	3517	11,0	18,6
MSCI Gelişen Ülkeler Endeksi*	989	1024	1087	6,2	9,9
MSCI Türkiye Endeksi*	5912	7860	11430	45,4	93,3
VIX Endeksi**	13,6	12,5	13,0	4,1	-4,6
DXI Endeksi***	102,9	102,2	105,6	3,4	2,7
EUR/Dolar	1,09	1,10	1,07	-3,1	-1,8
Dolar/TL	26,05	29,6	32,7	10,6	25,5
Euro/TL	28,42	32,62	35,18	7,9	23,8

Kaynak: investing.com

- * MSCI Endeksleri (Morgan Stanley Capital Indexes), yabancı yatırımcıların diğer ülkelerde yatırım fırsatlarını değerlendirmeye, risklerini ve potansiyel beklentilerini tahmin etmeye yarayan bir göstergedir.
- ** VIX Endeksi (Volatility Index), küresel çapta piyasa riskini ölçmekte kullanılmakta ve yatırımcıların korku göstergesi olarak tanımlanmaktadır.
- *** DXY Endeksi (Dollar Index), Dolar'ın dünyada en çok işlem gören 6 adet yerel para biriminin karşısındaki değerini gösteren endekstir. Endeksin yükselmesi, Dolar'ın diğer kurlara karşı değer kazandığını; düşmesi ise Dolar'ın diğer kurlara karşı değer kaybettiğini göstermektedir.

Öte yandan ABD, Almanya, İngiltere, Japonya, Fransa, Kanada ve İtalya'dan oluşan G7 ülkeleri ve Avrupa Birliği (AB) liderlerinin katılımıyla 14 Haziran'da İtalya'da gerçekleştirilen G7 Liderler Zirvesi, son dönemde küresel gündemi işgal eden birçok konu ve krize karşı dünyanın en gelişmiş ülkelerinin bakış açısını ortaya koymasından dikkatle incelenmiştir.

Zirve'nin son gününde yayımlanan sonuç bildirisinde Rusya-Ukrayna Savaşı'nda Ukrayna'ya verilen destek kesin bir dille teyit edilmiştir. Rusya Federasyonu Devlet Başkanı Vladimir Putin'e açık bir mesaj olarak nitelenen bildiriye, Dünya Bankası'na göre zararı 486 milyar ABD Doları'nı aşan Ukrayna'ya, yeniden yapılanmasını desteklemek amacıyla 50 milyar ABD Doları tutarında ek mali finansman sağlayacak Ukrayna Mali Kaynağı (Ukraine Facility) programının başlatılacağı, bu finansmanın kaynağının ise dondurulan Rus varlıklarından elde edileceği ifade edilmiştir. Rusya'nın "sorumsuz ve tehdit edici" olarak nitelenen nükleer söylemi ve Belarus'ta nükleer silah konuşlandırma duyurusu da dahil olmak üzere stratejik gözdağı verme tavrı kınanmış, Ukrayna'nın Karadeniz üzerinden tahıl, gıda maddeleri, gübre gibi malzemelerinin engelsiz taşınması talep edilmiştir.

İsrail'e verilen desteğin de yinelenildiği bildiride, "İsrail, meşru müdafaa hakkını kullanırken her durumda uluslararası insancıl hukuk da dahil olmak üzere uluslararası hukuka uygun davranmalı." ifadesine de yer verilerek ABD Başkanı Joe Biden'ın açıkladığı Gazze'de ateşkes önerisinin desteklendiği vurgulanmış ve Hamas'a bu teklifi kabul etme, Hamas üzerinde etkisi olan ülkelere de anlaşmanın kabulü için baskı yapma çağrısında bulunulmuştur. Yeni Filistin hükümetinin kurulmasından duyulan memnuniyet ifade edilirken; tüm tarafların insani yardımların girişi için engelleri kaldırması, Aşdod Limanı ve Refah Sınır Kapısı'nın da uluslararası insancıl hukuka uygun olarak açılması gerektiğine dikkat çekilmiştir. Ayrıca iki devletli çözüme olan bağlılığın da vurgulandığı bildiride, Filistin devletinin tanınmasının da barış sürecinin siyasi bir parçası olabileceği ifade edilmiştir.

G7 Zirvesi'nde Birleşmiş Milletler'in yol haritasını tehlikeye atma riski taşıyan iki önemli konuya da vurgu yapılmıştır. İran'ın 13-14 Nisan'da İsrail'e gerçekleştirdiği saldırı kınanırken, bölgeyi istikrarsızlaştıracak eylemlerden kaçınması, nükleer silah geliştirmemesi ve Rusya-Ukrayna Savaşı'nda Rusya'ya destek vermemesi konusunda İran açık bir dille uyarılmıştır. Aden Körfezi ve Kızıldeniz'deki ticaret gemilerine yönelik saldırıların sona ermesi gerektiği yinelenerek Yemen'deki Husilere, alıkoydukları denizcileri salıverme çağrısı yapılmıştır.

Öte yandan G7'nin Çin'e zarar vermeye ya da ekonomik gelişimini engellemeye çalışmadığı özellikle belirtilse de gerek otomotiv, gerek yüksek teknoloji ürünler konusunda ABD ve AB üyesi ülkelerin Çin'in hakimiyetini engellemek için adımlar atacakları öngörülmektedir.

Zirvede, ekonomik ve siyasi gelişmelerin yanı sıra biyolojik çeşitliliğin azalması, kirlilik ve iklim değişikliği konularına da değinilmiş, küresel ısınmayı 1,5 derecede tutma sözüne bağlılık yinelenmiştir. Sıfır emisyon hedefine 2050'de ulaşmak için başta büyük ekonomiler olmak üzere herkesin birlikte hareket etmesinin öneminin vurgulandığı bildiride, "İklim hedeflerimize ulaşmak ve tüm ülkelerin temiz enerji geçişinin faydalarını elde etmesine yardımcı olmak için ortaklarımızla birlikte yeni, kesintisiz kömür enerjisine verilen desteği sonlandırmak, yenilenebilir ve temiz enerji kaynaklarına yatırımları hızlandırmak ve güvenli, çeşitli, sorumlu temiz enerji tedarik zincirleri kurmak için çalışacağız" ifadeleri yer almıştır.

Ayrıca G7 Zirvesi'nde yapay zeka konusuna da değinilmesi dikkat çekmiştir. Sonuç bildirisinde yapay zekanın toplumsal ilerleme ve gelişmeyi teşvik etmede önemli bir rol oynayabileceği belirtilerek, ortak demokratik değerler ve insan haklarına saygı doğrultusunda, ekonomik büyümeyi ve sürdürülebilir kalkınmayı destekleyen, faydaları en üst düzeye çıkaran ve riskleri yöneten, kapsayıcı, insan merkezli, güvenli bir dijital dönüşümün sürdürüleceği vurgulanmıştır.

ABD: Para politikasındaki kısıtlayıcı duruş devam ediyor

ABD ekonomisi nihai verilere göre 2024'ün ilk çeyreğinde yıllıklandırılmış bazda %1,4 ile 2022'nin ikinci çeyreğinden bu yana en düşük büyümesini kaydetmiştir. İlk çeyrekte tüketici harcamaları, konut ve konut dışı sabit yatırımlarla eyalet ve yerel yönetim harcamalarındaki artışlar etkili olmuştur. Özel envanter yatırımlarında ise azalış kaydedilirken, ithalat artmıştır. Birinci çeyreğe ait nihai verilerde, konut dışı sabit yatırımlarla hükümet harcamaları yukarı yönlü revize edilirken, ithalatla tüketici harcamaları verisinde aşağı yönlü revizyona gidilmiştir. Aynı dönemde ekonominin ana büyüme motoru olan kişisel harcamalar %1,5 oranında yükselirken, çekirdek PCE Fiyat Endeksi %3,7 artmıştır. Haziran ayında ise PCE Fiyat Endeksi'nde yıllık bazda %2,6 ile Mart 2021'den bu yana en yavaş artış kaydedilmiştir. Ülkede ikinci çeyreğe ilişkin açıklanan öncü veriler ise ekonomik aktivitenin beklenilenden olumlu seyrettiğine işaret etmiştir.

Ülkede Mayıs ayına ilişkin imalat PMI, piyasa beklentisinin ve eşik değerin üzerinde 51,3 seviyesinde kaydedilirken, hizmetler PMI 54,8 ile tahminlerin oldukça üzerinde gerçekleşmiştir. Böylece, Mayıs'ta bileşik PMI 54,4 ile Nisan 2022'den bu yana en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Mayıs'ta sanayi üretimi aylık bazda %0,7 ile beklentilerin üzerinde genişlerken, Haziran ayında imalat ve hizmetler PMI verileri sırasıyla 51,6 ve 55,3 değerlerini alarak bu sektörlerde olumlu seyre işaret etmiştir.

Nisan ayında tarım dışı istihdam artışı 165 bin kişi ile beklentilerin altında kalarak işgücü piyasasında ivme kaybına işaret etmiş, ülkedeki işsizlik oranı %3,9'a yükselmiştir. Mayıs ayında ise tarım dışı istihdam 272 bin kişi ile beklentilerin oldukça üstünde artmış; ancak bu güçlü artışa karşılık işsizlik oranı %4 ile son iki yıldan uzun süredir en yüksek seviyesinde gerçekleşmiştir. Ülkede işgücü piyasası karışık bir görünüm sunmuştur.

ABD'de Nisan ayında TÜFE enflasyonu aylık ve yıllık bazda sırasıyla %0,3 ve %3,4 düzeylerinde gerçekleşmiştir. Aynı dönemde enerji ve gıda hariç hesaplanan çekirdek TÜFE ise yıllık bazda %3,6 ile son üç yılın en düşük artışını kaydetmiştir. Mayıs ayında beklentilerin aksine tüketici fiyatlarında değişim görülmemiş; çekirdek TÜFE'de de aylık artış %0,2 ile piyasa beklentilerinin altında gerçekleşmiştir. Ülkede yıllık TÜFE ve çekirdek TÜFE de sırasıyla %3,3 ve %3,4 ile beklentilerin 0,1 puan altında açıklanmıştır.

Nisan'da bir önceki aya göre %0,5 artışla beklentilerin üzerinde gerçekleşen ÜFE; yıllık bazda %2,2'ye yükselmiştir. Çekirdek ÜFE ise aylık bazda %0,5, yıllık bazda ise %2,4 ile beklentilere paralel gerçekleşmiştir. Mayıs ayında üretici fiyatları %0,2 oranında gerileyerek yıllık bazda %2,2 artmıştır. Çekirdek ÜFE aylık bazda beklentilerin aksine bir değişim göstermemiş, yıllık bazda ise %2,3 oranında artış kaydedilmiştir.

ABD'de Mayıs ayında perakende satışlar aylık bazda %0,1 ile beklentilerin altında artış kaydetmiş, otomobil hariç perakende satışlar da %0,1 oranında daralarak iç talepte soğuma sinyali vermiştir. Nisan ayına ait veri de %0,2 oranında aşağı yönlü revize edilmiştir. Mayıs ayında sanayi üretimi aylık bazda %0,9 ile beklentilerin oldukça üzerinde genişleyerek yılın ilk dört ayındaki zayıf görünümünü büyük ölçüde telafi etmiştir. Ülkede Haziran ayına ilişkin öncü göstergeler de ekonomik aktivitede yavaşlama beklentilerini bir miktar desteklemiştir.

ABD Merkez Bankası (FED) Haziran ayı toplantısında politika faizini beklentiler doğrultusunda art arda yedinci kez değiştirmeyerek %5,25-5,50 aralığında tutmuştur. FED Başkanı Jerome Powell, faiz kararı sonrasında yaptığı açıklamada, ABD ekonomisinin son iki yılda istihdam ve enflasyon hedefleri doğrultusunda önemli ölçüde ilerleme kaydettiğini belirterek, iş gücü piyasasının devam eden güçlü istihdam kazanımları ve düşük işsizlik oranıyla daha iyi bir dengeye ulaştığını, enflasyonun ise büyük ölçüde gerilediğini ancak hala çok yüksek olduğunu vurgulamıştır. Enflasyonu %2'ye düşürme hedefine ulaşmak için bir süre daha beklenmesi gerektiğinin altını çizen Başkan Powell, "Talebi arzla uyumlu tutmak ve enflasyonist baskıları azaltmak amacıyla para politikasındaki kısıtlayıcı duruşumuzu sürdürüyoruz." ifadelerini kullanmıştır. Karar sonrası piyasalarda yıl içindeki faiz indirimi beklentisi bire düşmüştür. Enflasyon tahminleri ise 2024 yılı için %2,4'ten %2,6'ya, 2025 yılı için %2,2'den %2,3'e yükseltilmiş, 2026 yılı için ise %2'de sabit tutulmuştur. 2024 yılı için çekirdek enflasyon beklentisi Mart ayındaki %2,6 seviyesinden %2,8'e, 2025 beklentisi %2,2'den %2,3'e yükseltilmiş, 2026 yılı için %2 olarak korunmuştur.

Öte yandan, ülkede 5 Kasım'da yapılacak başkanlık seçimi için geri sayım sürerken ABD Başkanı Joe Biden'ın yaşlılığına ve zihin sağlığının kötü olduğuna ilişkin tartışmalar ile Cumhuriyetçilerin adayı ve ABD eski Başkanı Donald Trump'ın kamuoyunda "sus payı davası" olarak bilinen davada suçlu bulunmasının yankıları devam etmiştir. Bütün bu tartışmalar sürerken, Donald Trump'a 14 Temmuz'da katıldığı bir mitingde suikast düzenlenmiştir. Tarihinde 4 başkanın suikast sonucu öldüğü ülkede, bu suikast girişiminin başkanlık yarışının seyrini Trump'ın lehine değiştireceği değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, Biden'ın adaylıktan çekilmesine yönelik baskılar ve beklentiler karşılık bulmuş ve 21 Temmuz'da yaptığı açıklamada Joe Biden, Demokrat Parti'nin başkan adaylığından çekildiğini duyurmuştur.

AVRUPA: Avrupa Birliği'nin yükselen aşırı sağ ile imtihanı

Euro Bölgesi öncü verilere göre 2024 yılının ilk çeyreğinde yıllık bazda %0,4 ile beklentilerin üzerinde büyümüş, aynı dönemde çeyreklik GSYH büyümesi de %0,3 ile son altı çeyreğin en yüksek düzeyine ulaşmıştır. Öte yandan, bölgede açıklanan PMI verileri sektörler arasındaki ayrışmanın ikinci çeyreğin

başında da devam ettiğine işaret etmiştir. İmalat PMI Mayıs'ta 47,3 olurken, Haziran'da artış beklentisine karşın 45,8 ile eşik seviyenin altındaki seyrini sürdürerek sektörde faaliyet koşullarının zayıf seyretmeye devam ettiğini göstermiştir. Hizmetler PMI Nisan'da 53,3'e yükselmiş, Mayıs'ta 53,2 ile eşik değerin üzerindeki seyrini sürdürmüş, Haziran'da ise 52,8 ile büyüme bölgesinde kalmaya devam etmiştir. Bölgede tüketici ve yatırımcı güvenindeki iyileşmenin Haziran'da devam ettiği görülürken, tüketici güven endeksi yükselişini art arda beşinci aya taşımış, Sentix Endeksi ise Rusya-Ukrayna savaşının başlamasıyla düştüğü negatif bölgeden ilk kez çıkmıştır.

Avrupa İstatistik Ofisi (Eurostat) verilerine göre, Euro Bölgesi'nde Nisan ayında %2,4 olan yıllık enflasyon piyasa beklentilerine paralel olarak Mayıs'ta %2,6'ya yükselmiş, Haziran'da ise öncü verilere göre %2,5'e gerilemiştir. TÜFE, Haziran'da aylık bazda %0,2 olarak gerçekleşmiştir. Euro Bölgesi'nde çekirdek enflasyon ise Haziran'da da değişmeyerek yıllık %2,9, aylık 0,3 seviyesinde ölçülmüştür.

Euro Bölgesi'nde enflasyonun ana bileşenlerine bakıldığında, en yüksek yıllık enflasyon %4,1 ile hizmetler kategorisinde gerçekleşmiş; bunu %2,5 ile gıda, alkol ve tütün ürünleri, %0,7 ile enerji dışı sanayi ürünleri ve %0,2 ile enerji ürünleri takip etmiştir. AB uyumlu verilere göre, enflasyon Haziran'da Belçika'da %5,5, İspanya'da %3,5, Hırvatistan ve Hollanda'da %3,4, Avusturya'da %3,2, Almanya ve Fransa'da %2,5 olmuştur.

Avrupa Merkez Bankası (ECB), 6 Haziran'da gerçekleştirdiği toplantısında faiz oranlarını piyasa beklentileri paralelinde 25 baz puan indirmiştir. 2019 yılından bu yana ilk defa faiz indirimine giden Banka ana refinansman, marjinal borç verme ve mevduat kolaylığı faizlerini sırasıyla %4,25, %4,50 ve %3,75 seviyelerine çekmiştir. ECB Başkanı Christine Lagarde toplantının ardından yaptığı açıklamada enflasyonun 2025 yılında da %2'lik hedefin üzerinde kalabileceği görüşlerini teyit ederek, 2024 ve 2025 yıllarına ilişkin tahminlerini yukarı yönlü revize ettiklerini belirtmiştir. Başkan Lagarde, faiz oranları konusunda uzun vadeli bir yol haritası çıkarmadıklarını ifade ederek, önümüzdeki süreçte faiz oranlarını belirlemek için mevcut ekonomik durumun değerlendirileceğinin de altını çizmiştir.

Uluslararası Para Fonu (IMF) tarafından 20 Haziran'da yapılan açıklamada, Euro Bölgesi'nde enflasyonun hedefe doğru gerilediği belirtilerek Avrupa Merkez Bankası'nın (ECB) gelecek verilere bağlı olarak para politikası duruşunu kademeli olarak gevşetebileceği bildirilmiştir. Covid-19 salgınının, Rusya'nın doğal gaz arzını kesmesi ile birlikte yaşanan enerji krizinin ve Ukrayna'daki savaşın etkilerinin ardından Euro Bölgesi ekonomisinin giderek toparlandığı belirtilmiştir. Açıklamada, enflasyonun hedefe doğru gerilediği, 2024 yılı için büyümede görülen ılımlı artışın 2025'te daha da güçlenmesinin beklendiği, ancak orta vadeli görünümün zorlu olmaya devam ettiği kaydedilmiştir. Nüfusun yaşlanması ve yavaşlayan üretkenlik artışının orta vadeli görünümü olumsuz etkilediğine işaret edilen açıklamada, yoğunlaşan jeopolitik gerilimlerin, ticari anlaşmazlıkların ve çarpık sanayi politikasının bölge için ekonomik beklentileri ve politika oluşturma ortamını daha da karmaşık hale getirebileceği vurgulanmıştır.

Almanya Merkez Bankası (Bundesbank), Almanya ekonomisine ilişkin ilk yarı yıla ait raporunda, 2024 yılı için takvim etkisinden arındırılmış Gayrisafi Yurt içi Hasıla (GSYH) büyüme tahminini %0,4'ten %0,3'e ve gelecek yıl için %1,2'den %1,1'e indirmiştir. Banka, 2026 için GSYH tahminini %1,3'ten %1,4'e yükseltmiştir. Raporda, Alman ekonomisinin yaklaşık iki yıl süren zayıflık döneminin ardından yavaş yavaş toparlandığına vurgu yapılırken 2024 yılı için ekonomide toparlanmanın beklenenden biraz daha yavaş olmasının muhtemel olduğu; ancak, ülkede istikrarlı bir iş gücü piyasası ve kademeli olarak düşen enflasyonun var olduğu hatırlatılmıştır.

Enerji ve gıda fiyatlarının bu yıl önemli ölçüde düşmesinin beklendiğinin ve özellikle hizmet sektöründe enflasyonun inatçı olmaya devam edeceğinin ifade edildiği raporda, 2024 yılı için %2,7 olan enflasyon öngörüsünü %2,8'e çıkaran Bundesbank, 2024 yılı enflasyon tahminini %2,5'ten %2,7'ye yükseltirken 2025 enflasyon beklentisini %2,2'de sabit tutmuştur.

Bundesbank Başkanı Joachim Nagel konuya ilişkin değerlendirmesinde, "Alman ekonomisi zayıflık döneminden kurtuluyor." ifadesini kullanarak ülkede enflasyonun düşmeye devam ettiğini, ancak sürecin ılımlı bir hızda gerçekteştiğini vurgulamıştır.

Avrupa'nın bir diğer büyük ekonomisine sahip olan İngiltere'de ise, yıllık TÜFE enflasyonu Mayıs ayında %2,0 ile Temmuz 2021'den sonra ilk kez hedef düzeye gerilemiş; yıllık çekirdek TÜFE enflasyonu %3,5 seviyesinde kaydedilmiştir. İngiltere Merkez Bankası (BoE) Haziran ayında gerçekteşirdiği toplantısında politika faizini %5,25 düzeyinde sabit tutmuştur. BoE Başkanı Andrew Bailey, enflasyonun kalıcı olarak hedeflenen düzeye indiğinden emin olmaları gerektiğini vurgulayarak, bu nedenle politika faiz oranında değişiklik yapmadıklarını belirtmiştir.

Öte yandan AB'nin iki büyük ekonomisi olan İngiltere ve Fransa'dan arka arkaya gelen seçim kararları bölgede şok etkisi yaratmıştır. Beklenmedik bir hamle ile İngiltere Başbakanı Rishi Sunak, ülkesindeki seçimlerin erkene alındığını açıklamış, ardından Avrupa Parlamentosu seçimlerinde Euro Bölgesi'nin önde gelen ülkelerinde aşırı sağın merkez partilere fark atması sonucu Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron'un erken seçim kararı alması iki ülkede de hükümet değişikliği yaşanması olasılığını ortaya çıkarmıştır. Fransa'da 30 Haziran'da yapılan ilk tur seçimlerde Marine Le Pen'in Ulusal Birlik Partisi geçerli oyların yaklaşık %33'ünü alarak birinci parti olmuştur. 4 Temmuz'da İngiltere'de gerçekteşirilen parlamento seçimlerinde 14 yıllık çalkantılı Muhafazakar Parti iktidarı sona ermiş; Avam Kamarası'nda çoğunluğu kazanan İşçi Partisi'nin adayı Keir Starmer seçimlerden galip çıkmıştır. 7 Temmuz'da Fransa'da yapılan ikinci tur seçimde ise, Ulusal Birlik Partisi'nin galip çıkması beklenirken sandıktan sol ve çevreci partilerin oluşturduğu Yeni Halk Cephesi İttifakı birinci parti olarak çıkmış, Cumhurbaşkanı Macron'un "Cumhuriyet İçin Hep Birlikte" ittifakı ikinci, Marine Le Pen'in Ulusal Birlik Partisi ise üçüncü olmuştur.

ÇİN: Batı ile gerilen ilişkiler

Çin ekonomisi 2024 yılının ilk çeyreğinde piyasa beklentilerinin oldukça üzerinde bir performans sergileyerek çeyreklik bazda %1,6, 2023 yılının aynı dönemine göre ise %5,3 oranında büyümüştür. Devam eden emlak krizine ve zayıf seyreden tüketici güvenine rağmen ihracat hacmindeki genişleme ülkenin büyüme performansına katkıda bulunmuştur. Öte yandan, ülkede 2024'ün ilk çeyreğinde sanayi üretimindeki %6,1'lik genişlemeye karşılık perakende satışların %4,7 ile daha ılımlı artması deflasyonist baskıların devam ettiğini göstermiştir.

Nitekim Çin Ulusal İstatistik Bürosu (UİB) verilerine göre, Nisan ayında aylık bazda %0,1 yükselen TÜFE, Mayıs ayında aylık bazda %0,1 oranında azalmış, yıllık TÜFE ise Nisan ve Mayıs aylarında %0,3 ile yatay seyrine devam etmiştir. Üretici fiyatları ise Nisan ayında yıllık bazda %2,5 gerilemiş, Mayıs ayında da %1,4 ile beklentilerin bir miktar altında düşüş kaydetmiştir.

Ülkede sanayi üretimi Mayıs ayında yıllık bazda %5,6 ile Nisan'dan yavaş artarken, perakende satışlar %3,7'lik artışla beklentilerin üzerinde yükselerek dört ay sonra ilk kez ivme kazanmıştır. Aynı dönemde ithalatın da yıllık bazda %1,8 ile genişlemesini sürdürmesi iç talebe ilişkin olumlu sinyaller vermiştir. PMI verileri ülkede imalat sanayinin özellikle dış talep kaynaklı olumlu seyrini sürdürdüğüne işaret etmiştir. Küçük ve orta ölçekli firmaların aktivitelerine odaklanan Caixin imalat PMI, Mayıs ayında 51,7 değeri ile piyasa tahminlerini aşmış, Haziran ayında ise 51,8 ile beklentilerin ve eşik değerin üzerinde gerçekteşerek olumlu sinyaller verse de resmi imalat PMI verisi 49,5 değerini alarak büyük ölçekli kamu kuruluşlarının faaliyetlerindeki zayıf seyrin devam ettiğine işaret etmiştir. Ülkede Mayıs ayı dış ticaret verilerine göre ihracat hacmi yıllık bazda %7,6 ile beklentilerin üzerinde genişlerken, ithalatta %1,8 ile daha ılımlı bir artış gözlenmiştir.

Çin Merkez Bankası (PBoC), politika faizi işlevi gören bir yıl vadeli borçlanma faizi oranını (MLF) Nisan ve Mayıs'ta olduğu gibi Haziran ayı toplantısında da %2,5'te sabit tutmaya devam etmiştir. PBoC'nin, düşük seyreden enflasyon nedeniyle piyasalardaki büyümeyi teşvik edici parasal genişleme beklentisine karşı ihtiyatlı para politikasını sürdürdüğü gözlenmiştir. Nitekim Banka Haziran ayında bir ve beş yıllık gösterge

borç verme faiz oranlarını (LRP) piyasa beklentilerine paralel olarak değiştirmeyerek sırasıyla %3,45 ve %3,95 düzeylerinde korumuştur. Ülkede Mayıs ayında konut satışları ve gayrimenkul sektöründe devam eden sorunlar nedeniyle geniş kapsamlı önlemler açıklanmış ve PBoC, satılmayan evlerin yerel yönetimler tarafından satın alınmasını ve sosyal konutlara dönüştürülmesini finanse etmek için 300 milyar Yuan (41,5 milyar ABD Doları) tutarında kredi programı oluşturacağını duyurmuştur. Söz konusu açıklamaların da etkisiyle Mayıs ayında inşaat ve gayrimenkul sektörü hisselerine sermaye girişinin hız kazandığı görülsede, Haziran ayında açıklanan veriler geçtiğimiz 9,5 yılın en hızlı düşüşünü göstermiş; hükümetin destek çabalarına rağmen emlak sektöründe durgunluğun devam ettiğini göstermiştir. UIB verilerine göre ülkede gayrimenkul satışları, ilk 5 ayda geçen yılın aynı dönemine göre zemin alanı olarak %20,3, satış değeri olarak %27,9 oranında azalmıştır.

Öte yandan Haziran ayında İtalya ev sahipliğinde düzenlenen G7 Zirvesi'ne davet edilmeyen Çin'e karşı olan tutum değişikliği dikkat çekmiştir. Zirvenin sonuç bildirgesinde 28 kez atıfta bulunulan Çin, neredeyse bunların tamamında "kötücül" bir güç olarak gösterilmiş; Rusya'nın kurtarıcısı, Güney Çin Denizi'nde giderek yoğunlaşan bir tehdit, Batı pazarlarına elektrikli araçlar süren ve yüksek teknoloji endüstrilerinin ihtiyaç duyduğu kritik mineralleri alkoymakla tehdit eden güçlü bir ekonomik aktör olarak nitelenmiştir. Yakın zamana kadar olumlu sinyaller veren Batı dünyasındaki bu tavır değişikliğinin altında kuşkusuz Çin'in ekonomik olarak yıkıcı bir rakip olması, Rusya ile olan ittifakı, BRICS yapılanmasındaki rolü ile İran ve Kuzey Kore ile olan yakın ilişkisi bulunmaktadır.

NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg de Washington'a yaptığı resmi ziyaret sırasındaki açıklamasında "Çin, İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Avrupa'daki en büyük çatışmayı körüklüyor." sözleriyle Pekin yönetimini suçlamış, aynı zamanda Batı ile iyi ilişkiler yürütmeye çalıştığını belirterek "Çin ikisini birden elde edemez." ifadelerini kullanmıştır.

Öte yandan Rusya Federasyonu Devlet Başkanı Vladimir Putin, Haziran ayı sonunda Kuzey Kore'ye yaptığı ziyaret sırasında oldukça sıcak bir ilişki kurduğu Kuzey Kore lideri Kim Jong Un ile iki ülke arasında karşılıklı savunma anlaşması imzalamıştır. İki ülkenin olası bir saldırı veya savaş durumunda birbirlerine derhal askeri yardımda bulunmasını öngören bu anlaşma Batılı ülkeleri endişelendirirken Pekin yönetiminin de bu durumdan hoşnut olmadığı ve nükleer tehdit yüzünden endişeli olan Japonya ile Güney Kore'yi ABD ile üçlü bir savunma ortaklığında bir araya getirebileceği yorumları yapılmıştır.

GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELER VE RUSYA: Putin'in oyunu satranç mı, Rus ruleti mi?

Rusya Federal İstatistik Servisi (ROSSTAT), 2024 yılının ilk çeyreğinde Rusya'nın Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYH) artışını yıllık bazda %5,4 olarak teyit etmiş ve 2024 yılının ilk çeyreğinde ülkenin GSYH hacmini cari fiyatlarla 43,24 trilyon Ruble olarak açıklamıştır.

Rusya Maliye Bakanlığı'ndan yapılan açıklamaya göre; Rusya'nın bütçe gelirleri 2024 yılının ilk çeyreğinde 2023'ün aynı dönemine oranla %50,1 artarak 11,7 trilyon Ruble'ye, bütçe giderleri ise %21,5 oranında artarak 13,2 trilyon Ruble'ye yükselmiş ve ülke bütçesi 1,5 trilyon Ruble açık vermiştir. Ülkenin petrol ve doğal gaz gelirleri aynı dönemde %82,2 artarak 4,2 trilyon Ruble'ye, petrol ve doğal gaz dışı gelirleri ise %36,8 artarak 7,5 trilyon Ruble'ye yükselmiştir. Açıklamada, bütçe gelir ve giderlerine yönelik adımların 2025'te bütçe dengesini sağlamaştıracağına işaret edilmiştir.

Rusya Merkez Bankası (CBR) ise 7 Haziran'daki toplantısında politika faizini piyasadaki beklentilere paralel şekilde %16 seviyesinde sabit tutmuş; böylelikle üst üste dördüncü toplantıda faizde değişikliğe gidilmemiştir. Öte yandan Rusya Merkez Bankası Mali Politika Bölümü Direktörü Kiril Tremasov, 13 Haziran'da yaptığı açıklamada Banka'nın Temmuz'daki toplantısında politika faiz oranını 100 ile 200 baz puan artırılabileceğini belirtmiştir.

Yerel tahvil piyasasına bağımlı bırakan yaptırımlar ile merkez bankasının faiz oranlarını düşürmesini engelleyen savaş ekonomisi arasında sıkışan Rusya hükümeti, neredeyse son 15 yılın en yüksek

borçlanma maliyetleriyle karşı karşıya kalmıştır. Rusya'da tahvil getirileri, 2014'te Rusya'nın Kırım'ı ilhak etmesi sonucu uygulanan uluslararası yaptırımların ardından görülen seviyelere ulaşmış; bu durum, hükümetin savaş yüzünden artan kalıcı bütçe açığını kapatmak için mevcut tek pazarından borç almasını zorlaştırmıştır. Rusya, GSYH'sinin yaklaşık %0,9'u olarak öngörülen mali açığın kapatılmasına yardımcı olmak için bu yıl yurt içi tahvil satışlarından 4,1 trilyon Ruble (46 milyar ABD Doları) gelir hedeflemektedir.

Öte yandan ikinci yılını geride bırakan Rusya-Ukrayna Savaşı'nın etkileri artarak devam etmektedir. Nisan ayında Rusya ve Avrupa Birliği (AB) arasındaki ticaret hacmi, Mart ayına kıyasla %6 azalarak Ocak 2000'den bu yana kaydedilen en düşük seviye olan 5,6 milyar Euro'ya düşmüştür. Rusya'dan 2021 yılında 150 milyar metreküp doğalgaz satın alan AB ülkeleri, 2023'te bu tutarı 43 milyar metreküpe indirmiştir. Rusya'nın AB ülkelerine yaptığı gaz satışı Nisan ayında %5 azalarak 1,15 milyar Euro'ya düşmüş, bunun yanı sıra demir ve çelik satışları 288,5 milyon Euro, petrol ürünleri ise 248 milyon Euro tutarında gerçekleşmiştir.

AB Konseyi'nin 24 Haziran'da kabul ettiği Rusya'ya karşı 14'üncü yaptırım paketi ile Rusya LNG'sinin üçüncü ülkelere aktarılmasında AB tesislerinin kullanılması yasaklanmış ve Rus askeri sistemlerinin gelişimi için önemli olan malların üçüncü ülkelere ihracatında tespit mekanizmaları getirileceği kaydedilmiştir.

ABD'nin Moskova Borsası'na uyguladığı yaptırımlar sonucunda 13 Haziran itibarıyla Moskova Borsası'nda Dolar ve Euro cinsinden yapılan işlemlerin sonlandırılacağı bildirilmiş ve ABD'nin yaptığı uygulamanın yasa dışı olduğu bildirilmiştir. Rusya Merkez Bankası tarafından yapılan açıklamada, Rusya pazarında Dolar ve Euro'nun payının son yıllarda önemli oranda azaldığına dikkati çekilmiş, "Bu, ticaretin Doğu'ya yönlendirilmesinin ve ödemelerin Ruble, Yuan ve dost ülkelerin diğer para birimlerine değişmesinin bir sonucudur. Bu para birimleri şu anda dış ticaret ödemelerinin yaklaşık %80'ini oluşturmaktadır." ifadeleri yer almıştır. Ayrıca Moskova Borsası'nda döviz işlemlerinde çok kullanılan para birimi haline gelen Yuan'ın payının %54 seviyesinde olduğu belirtilmiştir.

Adeta bir satranç müsabakasına dönüşen ve dünya tarafından tedirginlikle takip edilen bu çok kutuplu ekonomik ve politik hamlelerin; Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin tarafından "Rus ruleti"ne dönüştürülmesinden korkulmaktadır. Nitekim, Mart ayında yapılan devlet başkanlığı seçimini savaşa rağmen oyların %87'sinden fazlasını alarak kazanan Putin'in beşinci kez görevi devralışından sonra yaptığı stratejik hamleler, Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinden vazgeçmeyeceği şeklinde yorumlanmıştır. Kuzey Afrika bölgesinde stratejik bir yer edinmek ve Ukrayna'daki savaşı finanse etmek için hem devlet ordusuna hem de paramiliter muhaliflerine silah sağlayarak bölgenin kanayan yarası olan Sudan'ı kaşımakla suçlanan Moskova yönetiminden "Yeni sömürgeci etkiden kurtulmaya çalışan Afrika ülkelerine yardıma hazırız" cevabı gelmiştir. Batı tarafından ağır yaptırımlarla Ukrayna'da ateşkese zorlanan Putin, 14 Haziran'da yaptığı açıklamada Ukrayna'nın birliklerini Donetsk, Luhansk, Herson, Zaporijya'dan çekmesi ve NATO'ya katılma isteğinden vazgeçmesi halinde müzakerelere başlayabileceklerini belirterek süreci başından çıkmaza sürüklemiş, Ukrayna Devlet Başkanı Volodimir Zelenski'nin danışmanı Mykhailo Podolyak tarafından "Putin'in açıklaması ile Ukrayna'nın tutumu arasında uzlaşma imkânı yok" açıklaması yapılmıştır.

Hemen ardından Kuzey Kore lideri Kim Jong-un'un daveti üzerine 24 yıl aradan sonra başkent Pyongyang'a giden Putin burada oldukça "dostane" karşılanmış ve iki ülke arasında askeri yardım ve karşılıklı savunma anlaşması imzalanmıştır. Bu ziyaret başta ABD, Güney Kore, Japonya ve Tayvan olmak üzere batı dünyasında tepki ile karşılanmıştır. ABD Dışişleri Bakanı Antony Blinken, NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg ile görüşmesinin ardından yaptığı açıklamada, "Kuzey Kore, Rusya'ya Ukrayna'da kullanmak üzere ciddi mühimmat ve silah sağlıyor" suçlamasında bulunmuş, Stoltenberg ise Rusya'nın Kuzey Kore'nin nükleer ve füze programlarına olası desteğinden endişe duyduklarını ifade etmiştir. Öte yandan Güney Kore Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Lim Soosuk ise, Rusya ile Kuzey Kore arasındaki işbirliğinin

BM Güvenlik Konseyi kararlarını ihlal edeceği ve bölgedeki barışa zarar verecek yönde gelişmemesi gerektiği konusunda Moskova yönetimini uyardıklarını bildirmiştir.

Hemen ardından Hanoi'ye giderek Devlet Başkanı To Lam ile görüşen Putin'in Vietnam ziyareti, her ne kadar Kuzey Kore'deki kadar sıcak bir karşılık bulmasa da hem Asya'da hem de Batı'da beklediği tedirginliği yaratmaya yardımcı olmuştur.

Bununla birlikte NATO, Haziran ayında müttefik ülkelerin savunma harcamalarıyla ilgili 2024 öngörülerini içeren bir rapor yayımlamış, üye ülkelerin büyük çoğunluğunun 2024 için tahmini verilere göre GSYH'lerinin %2'sinden fazlasını savunmaya ayırma hedefini tutturduğunu ve müttefik ülkelerin savunma harcamaları toplam 1,47 trilyon ABD Doları'na çıktığını açıklamıştır. En fazla savunma harcamasını sırayla ABD, İngiltere, Almanya, Fransa, İtalya, Türkiye, Hollanda ve İspanya yapmıştır. Bütçesinden savunmaya en çok pay ayıran ülke %4,12 ile Rusya-Ukrayna Savaşı'ndan en fazla etkilenen ülkelerden ve Rusya'nın nükleer silah konuşlandırdığı Belarus'a komşu Polonya olurken, Rusya'nın sınır komşusu Estonya'nın %3,43 ile ikinci, ABD'nin ise %3,38 ile üçüncü olması dikkat çekmiştir.

PETROL FİYATLARI: Yön bulmaya çalışıyor

Brent türü ham petrolün varil fiyatı, jeopolitik endişeler nedeniyle Nisan'ın ilk yarısında 91,2 ABD Doları ile Orta Doğu'da gerilimin başladığı Ekim 2023'ten bu yana en yüksek değerini almış; Nisan'ın ikinci yarısında ise jeopolitik risklerin kısmen gündemden düşmesi ve ABD'nin petrol stoklarının beklentilerin üzerinde artması paralelinde gerileyerek ayı 87,9 ABD Doları düzeyinde tamamlamıştır.

Dünya Bankası tarafından Nisan'da yayımlanan aylık raporda, Orta Doğu'daki gerilimin arz kesintilerini tetiklemesi halinde ortalama Brent türü ham petrolün varil fiyatının 92 ABD Doları'na yükselebileceği, daha ciddi kesintilerin olması halinde ise 100 ABD Doları'nı aşarak, küresel enflasyon üzerinde yaklaşık bir puanlık baskı yaratabileceği ifade edilmiştir.

Mayıs ayında jeopolitik riskler ile Çin'de ekonomik aktiviteye ve petrol ithalatına ilişkin göstergelerin toparlanmaya işaret etmesiyle petrol fiyatları bir miktar artış kaydetmiş ancak, FED'in faiz indirimlerine ilişkin beklentilerin ötelenmesi fiyatlar üzerinde aşağı yönlü bir baskı yaratmıştır. Böylece, Brent türü ham petrolün varil fiyatı ayı 81,6 ABD Doları düzeyinde tamamlamıştır.

Haziran başında 80 ABD Doları seviyesinin altını test eden Brent türü ham petrolün varil fiyatı yükselişini sürdürmüş, ayı 85 ABD Doları seviyesinin altında tamamlamıştır.

Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, 13 Haziran'da imzaladığı kararnameyle, Batılı ülkelerin Rus petrolüne varil başına 60 ABD Doları tavan fiyat uygulamasına karşı bu ülkelere uyguladığı petrol satış yasağının süresini 31 Aralık 2024'e uzatmıştır. Mevsimsel talepteki güçlenme nedeniyle fiyatların önümüzdeki çeyrekte daha da yükseleceğine dair beklentiler, Yemen'de devam eden Husi saldırıları, Orta Doğu ve Ukrayna'daki Savaşın volatilitenin devam edeceğini yönündeki tahminleri güçlendirmektedir.

OPEC+ ülkeleri Haziran ayı başında gerçekleştirdikleri toplantıda, Nisan 2023'te kararlaştırdıkları günlük 1,65 milyon varil arz kesintisini 2025 yılsonuna kadar devam ettirme kararı almış, Kasım 2023'te başlayan günlük 2,2 milyon varil ilave kesintinin Eylül 2024 sonuna kadar devam ettirilip ardından kademeli olarak kaldırılacağını açıklamıştır.

Uluslararası Enerji Ajansı (IEA) Haziran'da yayımladığı aylık raporda, ABD, Avrupa ve Çin'den gelen zayıf ekonomik veriler doğrultusunda 2024 için küresel petrol talebi büyüme tahminini 100 bin varil/gün azaltarak günde 960 bin varile düşürmüştür. Petrol talebindeki yavaşlama ve stok artışları "rahat tedarikli bir piyasa"yı işaret ederken karadaki stoklar, sekiz aylık düşüşün ardından Nisan ayında 83,5 milyon varil artış göstermiştir. IEA raporunda 2025'te küresel petrol tüketiminde günlük 1 milyon varil artış öngördüğünü açıklamıştır.

TÜRKİYE

“Acı Reçete” İyileştirecek mi?

2024 yılının ilk çeyreğini yoğun bir seçim gündemi ile tamamlayan Türkiye, 31 Mart tarihinde gerçekleştirilen yerel seçimlerin ardından tamamen ekonomiye odaklanmış, ikinci çeyrek dönemde ülke gündeminin başat konuları sıkı para politikası, uygulamaya alınan mali tedbirler ve toplumun her kesimine yansıyan “acı reçete” beklentisi olmuştur.

Ülke ekonomisi ilk çeyreği yıllık bazda %5,7 ile piyasa beklentileri paralelinde bir büyüme ile kapatmıştır. Sıkı para politikası ve uygulamaya alınan mali tedbirler son dönemde açıklanan ekonomik göstergelerde bir yavaşlama sürecine girildiğinin sinyallerini vermeye başlamıştır.

Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD) Mayıs ayı Bölgesel Ekonomik Beklentiler Raporu'nda, enflasyonla mücadele için para ve maliye politikasının sıkılaştırılmaya devam edeceği beklentisiyle Türkiye ekonomisi için 2024 yılı büyüme beklentisi %3'ten %2,7'ye düşürülmüştür. 2025 yılı büyüme tahmini ise %3 seviyesinde açıklanmıştır.

Raporda Türkiye'de ortodoks politikalara dönüşün yatırımcı güvenini artırdığına ve kredi notunda artış getirdiğine işaret etmekle birlikte, “Ancak yüksek enflasyon, Avrupa'da daha yavaş büyüme, bölgede jeopolitik gerginliğin artması ve yüksek kısa vadeli dış finansman ihtiyaçları ışığında daha sıkı küresel finansman koşulları şeklinde aşağı yönlü riskler devam ediyor” ifadesi kullanılmıştır.

IMF ise Dünya Ekonomik Görünüm Raporu'nun Nisan sayısında Türkiye ekonomisinin 2024 yılında %3,1, 2025 yılında ise %3,2 büyümesini öngörmüş, bu tahminlerini Temmuz ayında 2024 yılı için %3,6 ve 2025 yılı için %2,7 olarak revize etmiştir.

Öte yandan Fitch, Haziran ayında yayımladığı Küresel Ekonomik Görünüm Raporu'nda, Türkiye ekonomisinin bu yılın ilk çeyreğinde ihracattaki toparlanma, ithalattaki keskin düşüş ve hala güçlü olan iç talep nedeniyle tahminlerin üzerinde büyüdüğünü aktarmıştır. Raporda, Türkiye ekonomisinin büyüme tahmini 2024 yılı için %2,8'den %3,5'e çıkarılırken, 2025'te %3 ve 2026'da %3,2 büyüme beklendiği kaydedilmiştir. Daha sıkı para politikası, daha yavaş kredi büyümesi ve maliye politikasının beklenen sıkılaşmasının bu yıl enflasyonun düşürülmesine yardımcı olacağı, önemli baz etkileriyle de Temmuz ayından itibaren yıllık oranın düşmesine katkıda bulunacağı belirtilen raporda, yıl sonu enflasyon beklentisinin 2024 için %43, 2025 için %23 ve 2026 için de %18 olduğu belirtilmiştir.

Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşları Goldman Sachs, Morgan Stanley ve JPMorgan'ın Türkiye'nin Haziran ayı enflasyonu yorumlarında dezenflasyonun beklenenden iyi başladığına olan vurgu dikkat çekmiştir.

Morgan Stanley'nin “dezenflasyona iyi bir başlangıç” yorumunu yaptığı raporunda çekirdek enflasyondaki düşüşe vurgu yapılarak, aylık %1,6 gelen enflasyonun son 13 ayın en düşük aylık enflasyon verisi olduğu ifade edilmiştir. Morgan Stanley yıl sonu enflasyonu için %42,4 tahmininde bulunmuştur.

Goldman Sachs'ın raporunda çekirdek enflasyon verilerinin döviz kurlarıyla yakından ilişkili olduğuna dikkat çekilmiş ve TL/USD paritesindeki sakinliğin düşük çekirdek enflasyonunda etkili rol oynadığı belirtilmiştir. Tıpkı Morgan Stanley gibi Goldman Sachs da Mart ayından beri TL'deki stabiliteyi vurgulamıştır. Goldman Sachs hizmet enflasyonunun halen yüksek olduğunu belirtirken önümüzdeki aylarda burada da düşüş görüleceği yorumunda bulunmuş ve piyasa algısı nedeniyle hizmet sektöründeki yapışkan enflasyon beklentisinin hızlıca değişeceğini belirtmiştir. Ekonomi yönetiminin asgari ücrette değişiklik yapmayacağı vurgusu da raporda kendine yer bulurken yılın ilk yarısında büyüme

rakamlarının beklenenden daha iyi olduğuna değinilmiştir. Yılın ikinci yarısı için talebin yavaşlamaya başladığı ve bu yavaşlamanın etkisiyle manşet enflasyonun 2024 için %36'ya kadar gerileyebileceği ifade edilmiştir.

Uluslararası Finans Enstitüsü (IIF) tarafından Mayıs ayında yayımlanan "Küresel Borç Monitörü Raporu"nda Türkiye'de borçların GSYH'ye oranları dikkate alındığında, yılın ilk çeyreğinde geçen yılın aynı dönemine kıyasla hane halkına ait borçlar %11,8'den %11,4'e, finansal olmayan şirketlere ait borçlar %52,1'den %47,4'e, kamu borçları %34,6'dan %34,2'ye ve finans sektörüne ait borçlar % 18,3'ten %16,1'e gerilemiştir.

Makroekonomik Göstergeler	2020	2021	2022	2023	2024		
					1. Ç		
GSYH					1. Ç		
GSYH (milyar \$)	717	807	906	1119	286		
GSYH (milyar TL) (Cari Fiyatlarla)	5048	7256	15012	26276	8822		
Büyüme (%)	1,9	11,4	5,6	4,5	5,7		
Enflasyon					Nis.24	May.24	Haz.24
TÜFE (yıllık)	14,6	36,08	64,27	64,77	69,80	75,45	71,6
Yi-ÜFE (yıllık)	25,15	79,89	97,72	44,22	55,66	57,68	50,09
İşgücü Piyasası (Mevsimsellikten Arındırılmış)					Mar.24	Nis.24	May.24
İşsizlik (%)	12,8	11,1	10,3	9,4	8,6	8,5	8,4
İşgücüne Katılım (%)	49	52,6	54,1	53,3	54,2	54,2	54,5
Dış Ticaret Dengesi*					Mar.24	Nis.24	May.24
İhracat (milyar \$)	169,6	225,2	254,2	255,8	22,6	19,3	24,1
İthalat (milyar \$)	219,5	271,4	363,7	361,8	29,9	29,1	30,6
Dış Ticaret Açığı (milyar \$)	-49,9	-46,2	-109,5	-106,0	-7,3	-9,9	-6,5
Ödemeler Dengesi*					Mar.24	Nis.24	May.24
Cari Açık (milyar \$)	-31,9	-7,3	-48,8	-45,2	-4,5	-5,4	-1,2
Cari Açık/GSYH (%)	4,4	-0,9	-5,4	4,2	-	-	-
Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi**					Nis.24	May.24	Haz.24
Bütçe Dengesi (milyar TL)	-175,3	-201,5	-139,1	-1.375,00	-177,8	219,4	-275,3
Bütçe Dengesi/GSYH (%)	-2,4	-1,3	-0,9	-5,4	-	-	-
Toplam Borç Stoku (milyar TL)	1813	2748	4033	6722	7492,6	7461,3	7641,3

* 12 aylık kümülatif. **Yılbaşından itibaren kümülatif.

Kaynak: TÜİK, TCMB, Hazine ve Maliye Bakanlığı

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) 9 Mayıs'ta yayımladığı yılın ikinci enflasyon raporunda 2024 enflasyon tahminini, tahmin aralığının üst bandını değiştirmeden yükseltmiştir. TCMB Başkanı Fatih Karahan tarafından yapılan enflasyon raporu sunumuna göre, bir önceki raporda %36 olarak belirlenen 2024 enflasyon tahmini %38'e çıkarılmıştır. Tahmin aralığının üst bandı değişiklik yapılmadan %42 olarak korunurken 2025 enflasyon beklentisinin %14 seviyesinde bir değişiklik yapılmamıştır. 2026'da da daha önce öngörüldüğü gibi tek haneli enflasyon beklentisi yinelenmiş ve enflasyonun %9'a gerileyeceği ifade edilmiştir.

TCMB Başkanı Fatih Karahan, Haziran'dan itibaren yaşanacak dezenflasyon sürecinde, enflasyonu belirlenen ara hedeflerle uyumlu olacak şekilde düşürmek için gerekeni yapmaya devam edeceklerini vurgulamış ve "Enflasyonda belirgin ve kalıcı bir bozulma öngörülmesi durumunda ise, para politikası duruşumuzu sıkılaştıracağız. Bundan sonra da enflasyon görünümünde bozulma olması halinde ek sıkılaştırma yapmaya hazırız" ifadelerini kullanmıştır.

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz ile Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek tarafından 13 Mayıs'ta açıklanan Kamuda Tasarruf ve Verimlilik Paketi ile taşıt alımı, bina yapımı, kamu istihdamı, idari yapılanmada etkinlik, yurt dışı geçici görevler, enerji ve atık yönetimi, haberleşme giderleri ve diğer cari harcamalar başlıkları altında düzenlemeler yapılmıştır. TCMB Başkanı Karahan, kamuda harcama kontrolü ve tasarrufların artırılması, yatırımların öncelikli alanlara yönlendirilmesi ve yapısal reformların hızlandırılmasının amaçlandığı Kamuda Tasarruf ve Verimlilik Paketi ile ilgili yaptığı değerlendirmede "Dün açıklanan tasarruf paketinin çoğu harcamalarla ilgili önlem, bunların hepsi bize enflasyonla ilgili yardımcı olacak. Hazine harcamalar konusunda bize yardımcı oluyor" ifadelerini kullanmıştır. Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz ise Kamuda Tasarruf ve Tedbir Paketi'nin bütçeye katkısının Eylül ayında Orta Vadeli Program'da (OVP) yapılacak güncellemede görüleceğini belirtmiştir. Kamuoyundan farklı tepkiler alan Paket, muhalif kesim tarafından "IMF'nin hayaleti" olarak nitelendirilirken iş dünyası temsilcileri tarafından olumlu karşılanmıştır. ***İnşaat sektörü ise pakete genel olarak olumlu bakarken, ödenek ayrılmayacağı belli olan kamu projelerinde müteahhitler için "şartsız tasfiye hakkı" talep edilmiştir.***

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek'in 7 Haziran'da Kur Korumalı Mevduat (KKM) ile ilgili yaptığı, "KKM'den çıkış bizim önemli bir önceliğimizdi ama başından söyledik, dedik ki 'piyasayı bozmadan, piyasada sorun yaratmadan çıkacağız'. Ve gerçekten çıkıyoruz. Artık Türk lirası cinsinden KKM'ye son verdik. Döviz cinsinden de şimdiden haber vereyim ben Temmuz'da biz şirketlerin vergi avantajını yenilemeyeceğiz" açıklamasının ardından KKM ve katılım hesaplarına uygulanan kurumlar vergisi istisnası 1 Temmuz itibarıyla sona ermiştir.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) verilerine göre KKM'lerde 28 Haziran haftasında 18,3 milyar TL düşüş kaydedilmiştir. Son düşüşle birlikte KKM'lerin büyüklüğü 2 trilyon 14 milyar TL olurken şirketlere yönelik vergi avantajının bitmesiyle gerilemenin önümüzdeki dönemde hızla devam etmesi beklenmektedir.

Sanayi üretim endeksi mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış verilere göre Nisan'da aylık bazda %4,9 gerileyerek Kahramanmaraş Depremlerinin yaşandığı Şubat 2023'ten bu yana en hızlı aylık düşüşünü sergilemiştir. Mayıs ayında ise yıllık bazda %0,1 ile sınırlı da olsa gerilemeye devam etmiştir. Alt endeksler incelendiğinde, imalat sanayi sektöründeki %0,4 düzeyindeki gerilemeye karşılık, madencilik ve taş ocaklığı sektörü ile elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme sektöründeki sırasıyla %2,2 ve %0,9 seviyesindeki artışların ana endekste ki gerilemeyi sınırlandırdığı görülmüştür. Mevsimsellikten arındırılmış verilere göre sanayi üretiminin Mayıs'ta %1,7 arttığı görülmüştür.

İstanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından yayımlanan Türkiye İmalat PMI verisi Mayıs'taki 48,4 düzeyinden Haziran'da 47,9'a gerileyerek sektörün faaliyet koşullarındaki zayıflığın devam ettiğini göstermiştir. Bu dönemde talep koşullarındaki zayıflığın etkisiyle yeni siparişlerde yılın en sert yavaşlaması kaydedilirken, istihdamda Ekim 2022'den bu yana en belirgin daralma gözlenmiştir. Öte yandan, girdi maliyeti enflasyonundaki yavaşlamaya ve talepteki durgunluğa bağlı olarak nihai ürünlerin satış fiyatında son 4,5 yılın en düşük artışı gerçekleşmiştir. Ayrıca, Kızıldeniz'deki olumsuzluklar paralelinde deniz yolu taşımacılığında ortaya çıkan sorunlar tedarikçilerin teslimat sürelerinin uzamasına yol açmaya devam etmiştir.

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış verilere göre ticaret satış hacim endeksi Mayıs'ta aylık bazda %3,4 oranında azalmıştır. Bu dönemde toptan satış hacim endeksi aylık bazda %5,1, perakende satış hacim endeksi de %0,2 azalmıştır. Mayıs ayında yıllık bazda ticaret satış endeksi %3,8 oranında, toptan ticaret satış hacmi %4,6 oranında azaldığı halde, perakende ticaret satış hacmi %5,8 oranında artmıştır.

Dolayısıyla, TCMB'nin yayımladığı kartlı harcamalar tutarının Mayıs'ta TÜFE oranına göre reel bazda bir önceki aya kıyasla %5,3 oranında artış kaydetmesi dikkat çekmiştir.

Büyüme: Kazanılan ivme devam edecek mi?

Türkiye ekonomisi, TÜİK'in zincirlenmiş hacim endeksine göre, 2024 yılının ilk çeyreğinde yıllık bazda %5,7 ile piyasa beklentileri paralelinde bir büyüme kaydetmiştir. Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış verilere göre bakıldığında 2023 yılının son çeyreğinde %1,0 büyüyen Türkiye ekonomisi, bu dönemde ivme kazanarak %2,4 oranında genişlemiştir. Öte yandan deprem bölgesinin yeniden inşası ile ivme kazanan ekonomik büyümenin dezenflasyon süreci ile birlikte kamu harcamalarındaki tasarruf ve enflasyon ile mücadele sürecinden olumsuz etkileneceği öngörülmektedir.

Zincirlenmiş hacim endeksine göre, özel tüketim harcamalarının büyümeye katkısı yılın ilk çeyreğinde azalmaya devam ederek 5,5 puan ile 2021 yılının ilk çeyreğinden bu yana en düşük düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu dönemde kamu harcamaları büyümeye 0,5 puan düzeyinde katkı sağlamış, deprem felaketinin devam eden etkileriyle inşaat ve makine teçhizat yatırımları yılın ilk çeyreğinde de büyümeye desteklemeye devam etmiştir. Yıllık bazda %10,3 oranında reel artış kaydeden yatırım harcamalarının büyümeye katkısı ise 2,6 puan düzeyinde kaydedilmiştir. Böylece, yılın ilk çeyreği itibarıyla tüketim ve yatırım harcamaları büyümeye toplamda 8,5 puan katkı sağlamıştır. Net ihracat kalemi de yılın ilk çeyreğinde 1,6 puan ile 2022 yılının üçüncü çeyreğinden bu yana ilk kez büyümeye pozitif katkı sağlamıştır. Bu gelişmede ihracattaki artışın yanı sıra ithalatın nispeten zayıf bir görünüm sunması etkili olmuştur.

Üretim yöntemiyle Gayrisafi Yurt İçi Hasıla (GSYH) verilerine bakıldığında yıllık bazda %4,8 genişleyen hizmetler sektörü, yılın ilk çeyreğinde büyümeye 2,9 puan ile en yüksek katkıyı sağlayan sektör olmuştur. Bu dönemde sanayi sektörü de yıllık bazda %4,9 büyüyerek, yıllık GSYH büyümesine 1,0 puanlık katkıda bulunmuştur. İnşaat sektörü yıllık bazda %11,1 büyüme ile dikkat çekerken, üst üste iki çeyrek çift haneli büyüme kaydeden sektörün ilk çeyrekte büyümeye katkısı 0,5 puan düzeyinde gerçekleşmiştir. Tarım sektörünün de 0,1 puan ile sınırlı da olsa büyümeye katkı sağlamasıyla, yılın ilk çeyreğinde tüm sektörler büyümeye pozitif katkı sağlamıştır.

Öte yandan Avrupa Birliği İstatistik Ofisi (Eurostat) tarafından açıklanan Satınalma Gücü Paritesi'nin (SGP) 2023 yılı geçici sonuçlarına göre kişi başına Gayrisafi Yurt İçi Hasıla (GSYH) endeksi Türkiye için AB ortalaması olan 100'ün altında bir değerle 73 olarak açıklanmıştır.

Enflasyon: İnışe geçiş beklentileri arttı

Tüketici fiyat endeksi (TÜFE) Haziran ayında bir önceki aya göre %1,64 ile Mayıs 2023'ten bu yana en düşük seviyede ve piyasa beklentilerinin altında artış kaydetmiştir. Böylece, yıllık TÜFE enflasyonu yüksek bazın da etkisiyle Ekim 2023'ten beri ilk kez gerilemiştir. Bu dönemde, yurt içi üretici fiyat endeksi (Yİ-ÜFE) aylık bazda %1,38 ile son 6 ayın en yavaş artışını kaydederken, yıllık Yİ-ÜFE enflasyonu da gerilemiştir.

Bu dönemde fiyatların %3,79 ile en hızlı yükseldiği konut grubu aylık TÜFE'yi en çok arttıran (0,55 puan) harcama grubu olmuştur. Mayıs ayının ardından Haziran'da da eğitim (%3,47) ile lokanta ve oteller (%3,09) harcama gruplarında fiyatlar TÜFE'nin üzerinde yükselirken fiyatların aylık bazda %1,78 arttığı gıda ve alkolsüz içecekler grubu tüketim sepetindeki ağırlığı nedeniyle aylık enflasyonu 0,44 puan yukarı çekmiştir. Aynı dönemde fiyatların gerileme kaydettiği giyim ve ayakkabı (-%0,58) ile ulaştırma (-%0,13) harcama kalemleri aylık enflasyonu bir miktar sınırlandırmıştır.

Haziran'da mevsimlik ürünlerin dışarıda bırakıldığı TÜFE, aylık bazda %1,59 ile manşet TÜFE'nin bir miktar altında artmıştır. Bu dönemde B (işlenmemiş gıda ürünleri, enerji, alkollü içkiler ve tütün ile altın

hariç TÜFE) ve C (enerji, gıda ve alkolsüz içecekler, alkollü içkiler ile tütün ürünleri ve altın hariç TÜFE) endeksleri aylık bazda sırasıyla %1,90 ve %1,73 yükselmiştir. Yaklaşık son üç yılın en düşük aylık artışlarını sergileyen B ve C endekslerindeki yıllık artışlar sırasıyla %70,40 ve %71,41 düzeylerine inmiştir. Haziran'da mal fiyatları aylık bazda %0,91 artarken, %3,31 ile nispeten yüksek seyrini koruyan hizmet enflasyonu yıl içindeki en düşük düzeyine gerilemiştir. Mal fiyatlarında işlenmemiş gıda kalemindeki ayrışma dikkat çekerken, taze meyve ve sebze fiyatları Haziran'da %6,07 ile hızlı artış kaydetmiş, diğer işlenmemiş gıda fiyatlarında %2,19 ile Eylül 2020'den bu yana ilk kez gerileme yaşanmıştır. Haziran'da hizmet grubunda kira artışlarının yüksek seyri devam etmiştir.

Üretici fiyatlarındaki aylık gelişmeler incelendiğinde, Haziran'da kömür ve linyit grubunun %11,97 ile en yüksek artışı kaydettiği görülmüş, aylık ÜFE enflasyonunu en fazla artıran kalemler ise sırasıyla 0,33 puan ile gıda ürünleri ve 0,22 puan ile elektrik, gaz üretim ve dağıtım olmuştur. Haziran'da kok ve rafine petrol ürünleri ile ana metaller grubunda ise aylık bazda fiyatların düştüğü gözlenmiştir.

Yıllık TÜFE enflasyonu Haziran ayında beklendiği üzere yüksek baz etkisiyle gerilerken, aylık TÜFE'nin piyasa beklentisinin altında artması enflasyonun ana eğilimine ilişkin olumlu sinyaller vermiş; ancak, hizmet fiyatlarındaki katılığın devam etmesinin söz konusu eğilimin sürdürülebilirliği açısından belirsizlik yaratacağı yorumları yapılmıştır.

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek sosyal medya hesabından yaptığı açıklamada, "Dezenflasyon süreci başladı. Mevsimsel düzeltilmiş üç aylık hareketli ortalamanın yıllıklandırılmış değerinin ima ettiği enflasyon eğilimi yıl sonu hedefimizle uyumludur. %1,64'lük aylık Haziran verisi ise %22'lik yıllıklandırılmış enflasyonu işaret ediyor. Finansal istikrar, sürdürülebilir cari açık, rezerv birikimi ve gri listeden çıkış gibi birçok alanda elde ettiğimiz başarıyı programımızın ana hedefi olan dezenflasyonda da belirgin bir şekilde göreceğiz. Fiyat istikrarına ulaşana kadar programımızı kararlılıkla uygulayarak kalıcı refah artışını sağlayacağız." ifadelerine yer vermiştir.

Para Politikası: Politika faizi sabit tutuluyor, ihtiyatlı duruş sürüyor

TCMB Para Politikası Kurulu (PPK) 27 Haziran'da yapılan toplantıda beklentilere paralel olarak politika faiz oranını üst üste üçüncü kez değiştirmeyerek %50'de sabit bıraktı. Toplantı sonrası yapılan açıklamada "Aylık enflasyonun ana eğilimindeki zayıflama Mayıs ayında geçici bir kesintiye uğramıştır. Yakın döneme ilişkin göstergeler yurt içi talebin, halen enflasyonist düzeyde olmakla birlikte, yavaşladığını teyit etmektedir. Hizmet enflasyonundaki yüksek seyir ve katılık, enflasyon beklentileri, jeopolitik riskler ve gıda fiyatları enflasyonist baskıları canlı tutmaktadır. Kurul, enflasyon beklentileri ve fiyatlama davranışlarının öngörüler ile uyumunu yakından takip etmektedir." ifadelerine yer verilmiştir. Para Politikası Kurulu'nun parasal sıkılaştırmanın gecikmeli etkilerini de göz önünde bulundurarak politika faizinin sabit tutulmasına karar vermekle birlikte, enflasyon üzerindeki yukarı yönlü risklere karşı ihtiyatlı duruşunu yinelediği vurgulanmıştır.

Para politikasındaki kararlı duruşun, yurt içi talepte dengelenmenin, Türk lirasında reel değerlenme ve enflasyon beklentilerinde düzelme vasıtası ile aylık enflasyonun ana eğilimini düşüreceği ve dezenflasyonun 2024 yılının ikinci yarısında tesis edileceği ifade edilmiştir.

TCMB, aylık enflasyonun ana eğiliminde "belirgin ve kalıcı" bir düşüş sağlanana ve enflasyon beklentileri öngörülen tahmin aralığına yakınsayana kadar "sıkı para politikası duruşu sürdürülecektir" ifadesi ile enflasyonda "belirgin ve kalıcı" bir bozulma öngörülmesi durumunda "para politikası duruşu sıkılaştırılacaktır" ifadelerini metinde korumuştur. Kredi ve mevduat piyasalarında öngörülenin dışında gelişmeler olması durumunda, parasal aktarım mekanizmasının ilave makroihtiyati adımlarla destekleneceği, likidite gelişmelerinin yakından izlendiği ve sterilizasyon araçlarının, gerektiğinde çeşitlendirilerek etkin şekilde kullanılacağı belirtilmiştir.

Dış Ticaret: İthalatta eğilim aşağı yönlü

Türkiye İstatistik Kurumu ve Ticaret Bakanlığı işbirliğiyle açıklanan geçici dış ticaret verilerine göre; ihracat 2024 yılı Mayıs ayında, bir önceki yılın aynı ayına göre %11,3 artarak 24 milyar 66 milyon ABD Doları, ithalat ise %10,4 azalarak 30 milyar 568 milyon ABD Doları olarak gerçekleşmiştir. 2024 yılı Ocak-Mayıs döneminde ihracat bir önceki yılın aynı dönemine göre %4,5 artarak 106 milyar 877 milyon ABD Doları, ithalat ise %9,2 azalarak 143 milyar 682 milyon ABD Doları olmuştur.

Mayıs ayında dış ticaret açığı bir önceki yılın aynı ayına göre %48,0 azalarak 6 milyar 502 milyon ABD Doları'na gerilemiş, ihracatın ithalatı karşılama oranı %78,7'ye yükselmiştir. Ocak-Mayıs döneminde ise dış ticaret açığı %34,3 azalarak 36 milyar 805 milyon ABD Doları'na gerilerken, ihracatın ithalatı karşılama oranı %74,4'e yükselmiştir.

Ekonomik faaliyetlere göre ihracatta, Mayıs ayında imalat sanayinin payı %94,8, tarım, ormancılık ve balıkçılık sektörünün payı %3,1, madencilik ve taşocakçılığı sektörünün payı %1,7 olmuştur. Ocak-Mayıs döneminde ekonomik faaliyetlere bakıldığında ise ihracatta imalat sanayinin payı %94,2, tarım, ormancılık ve balıkçılık sektörünün payı %3,7, madencilik ve taşocakçılığı sektörünün payı %1,6 olmuştur.

Mayıs ayında ithalatta ara mallarının payı %68,9, sermaye mallarının payı %14,7 ve tüketim mallarının payı %16,1 olmuştur. 2024 Ocak-Mayıs döneminde ise bu oranlar benzer şekilde ara mallarında %70,0, sermaye mallarında %14,6 ve tüketim mallarında %15,3 olarak gerçekleşmiştir.

Mayıs ayında ihracatta ilk sırayı alan Almanya'yı (1 milyar 902 milyon ABD Doları) sırasıyla; Birleşik Krallık (1 milyar 521 milyon ABD Doları), ABD (1 milyar 475 milyon ABD Doları), Irak (1 milyar 148 milyon ABD Doları) ve İtalya (1 milyar 124 milyon ABD Doları) takip etmiş, ilk 5 ülkeye yapılan ihracat, toplam ihracatın %29,8'ini oluşturmuştur.

Mayıs ayında ithalatta ilk sırayı alan Çin'i (3 milyar 862 milyon ABD Doları) sırasıyla; Rusya Federasyonu (3 milyar 780 milyon ABD Doları), Almanya (2 milyar 282 milyon ABD Doları), İtalya (1 milyar 879 milyon ABD Doları) ve ABD (1 milyar 456 milyon ABD Doları) izlemiş, ilk 5 ülkeden yapılan ithalat, toplam ithalatın %43,4'ünü oluşturmuştur.

Rapor hazırlanırken Ticaret Bakanlığı tarafından açıklanan öncü verilere göre Haziran ayında ihracat %10,6 düşüşle 18,6 milyar ABD Doları olurken, ithalat %4,1 düşüşle 25 milyar ABD Doları ile son 32 ayın en düşük değerini almıştır.

Bu verilerin ardından dış ticaret açığı Haziran ayında %21,4 artışla 6,4 milyar ABD Doları olarak gerçekleşirken; dış ticaret hacmi aynı dönemde %6,9 oranında azalarak 43,6 milyar ABD Doları olmuştur. Haziran'da ihracatın ithalatı karşılama oranı 5,4 puan azalarak %74,3 olarak gerçekleşmiştir.

Yılın ilk altı ayına ait veriler incelendiğinde ihracat, %2 oranında artarak 125,5 milyar ABD Doları, ithalat ise %8,5 oranında azalarak 168,7 milyar ABD Doları olmuştur. Dış ticaret hacmi aynı dönemde %4,3 oranında azalarak 294,1 milyar ABD Doları olarak gerçekleşmiştir. Yılın ilk altı ayında dış ticaret açığı %29,5 düşüşle 43,2 milyar ABD Doları olmuştur.

Ödemeler Dengesi: Cari açıkta sert düşüş

TCMB verilerine göre, Nisan ayında 5,29 milyar ABD Doları olan cari işlemler açığı, Mayıs ayında kayda değer bir gerileme göstererek 1,24 milyar ABD Doları ile piyasa beklentilerinin altında gerçekleşmiştir.

Bu dönemde, ödemeler dengesi tanımlı dış ticaret açığının yıllık bazda %60 daralarak 4,2 milyar ABD Doları düzeyinde gerçekleşmesi cari açığı gerilemeyi desteklemiştir. Hizmetler dengesi kaynaklı net girişler 4,7 milyar ABD Doları seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu kalem altında seyahat kaleminden kaynaklanan net gelirlerin 3,9 milyar ABD Doları'na yükselmesi cari denge görünümünü pozitif etkilemiştir. Mayıs ayında parasal olmayan net altın ithalatı 1 milyar ABD Doları'na, net enerji ithalatı 3,5 milyar ABD Doları'na gerilerken, altın ve enerji hariç cari işlemler hesabı Mayıs'ta 3,3 milyar ABD Doları fazla verdi. 12 aylık kümülatif cari açık Mayıs ayı itibarıyla 25,2 milyar ABD Doları ile 2022 yılının Haziran ayından bu yana en düşük düzeyine inmiştir.

Finansman hesabı tarafına bakıldığında, doğrudan yatırımlardan kaynaklanan net girişler 361 milyon ABD Doları olarak kaydedilmiştir. Aynı dönemde portföy yatırımları 5,6 milyar ABD Doları tutarında net giriş göstermiştir. Alt kalemler itibarıyla incelendiğinde, yurt dışı yerleşiklerin hisse senedi piyasasında 529 milyon ABD Doları net satış ve devlet iç borçlanma senetleri piyasasında 6,1 milyar ABD Doları net alış yaptığı görülmüştür.

Diğer yatırımlar kaleminde net sermaye girişi Mayıs'ta 8,4 milyar ABD Doları ile 2022 yılının Ağustos ayından bu yana en yüksek seviyede gerçekleşmiştir. Mayıs'ta bankacılık sektörünün yurt dışından net kredi kullanımı 3,4 milyar ABD Doları düzeyinde gerçekleşirken, diğer sektörlerin net kredi kullanımı 356 milyon ABD Doları ile sınırlı kalmıştır.

Mayıs ayında rezerv varlıklar, döviz varlıkları öncülüğünde 17,6 milyar ABD Doları ile rekor seviyede artış kaydetmiştir. Bu dönemde net hata ve noksan kaleminde 4,5 milyar ABD Doları ile 2023 yılının Kasım ayından bu yana ilk kez sermaye girişi gerçekleşmiştir.

Bütçe Dengesi: Vergi gelirlerindeki artış dikkat çekti

Haziran ayında merkezi yönetim bütçe gelirleri yıllık bazda %120,4 oranında artarak 591,2 milyar TL düzeyine ulaşırken, bütçe harcamaları %77,6 artarak 866,5 milyar TL olmuştur. Böylece, merkezi yönetim bütçe açığı 275,3 milyar TL düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu dönemde faiz dışı bütçe açığı yıllık bazda 176 milyar TL olmuştur. Yılın ilk altı aylık dönemindeki bütçe açığı da geçen yılın aynı dönemine göre %54,6 genişleyerek 747,2 milyar TL düzeyinde gerçekleşmiştir.

Haziran'da vergi gelirleri yıllık bazda %109 oranında artış kaydederek 483,1 milyar TL seviyesinde gerçekleşirken, söz konusu artışta dâhilde alınan KDV'nin 80,7 milyar TL düzeyinde gerçekleşmesi etkili olmuştur. Aynı dönemde gelir vergisi de %130,7 artışla 106,2 milyar TL'ye yükselmiştir. Petrol ve doğalgaz ürünlerinden alınan ÖTV'deki %350,5 oranındaki hızlı yükselişe karşılık, motorlu taşıtlarda %13,1 ve tütün mamullerinde %10,2 oranındaki sınırlı artışlar toplam ÖTV gelirlerini yıllık bazda %51,4 oranında yükselterek 37,9 milyar TL ile önceki aylara göre ılımlı artmasını sağlamıştır. Haziran'da vergi dışı gelirler ise yıllık bazda %191,6 yükselmiştir. Bu dönemde "alınan bağışlar ve yardımlar ile özel gelirler" kalemi yıllık bazda yaklaşık 10 katına çıkarken, "faizler, paylar ve cezalar" kalemi de faiz gelirleri öncülüğünde %208,7 ile hızlı artış gözlenmiştir.

Faiz harcamaları Haziran ayında yıllık bazda %165,6 artarak 99,3 milyar TL düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu dönemde borç verme giderleri yıllık bazda %274,2 artarken, sermaye giderleri de gayrimenkul sermaye üretim giderlerindeki artış öncülüğünde %184 oranında yükselmiştir. Personel giderlerinin yıllık bazda %92,9 arttığı Haziran ayında, cari transferler kalemi de yıllık bazda %44,7 ile TÜFE enflasyonunun altında artış kaydetmiştir.

Yılın ilk altı aylık döneminde bütçe açığı, 2024 yılı için belirlenen yıllık hedefin %28,2'sini oluşturmuştur. Bu kapsamda Temmuz ayında TBMM'ye sunulan Vergi Paketi ile Mayıs ayında açıklanan Kamuda Tasarruf

Tedbirleri Paketi'nin yaratacağı etki yılın ikinci yarısında bütçe dengesinde belirleyici olacaktır. Bu çerçevede, yılın ikinci yarısından itibaren bütçe giderlerinde düşüş yaşanacağı öngörülmektedir.

İstihdam: Asgari ücret ile açlık sınırı arasındaki makas açılıyor

TÜİK tarafından yapılan Hanehalkı İşgücü Araştırması sonuçlarına göre; 15 yaş ve üzeri işsiz sayısı 2024 yılı birinci çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre 30 bin kişi artarak 3 milyon 105 bin kişi olmuş, işsizlik oranı ise 0,1 puan azalarak %8,7 seviyesinde gerçekleşmiştir. Aynı dönemde mevsim etkisinden arındırılmış istihdam bir önceki çeyreğe göre 534 bin kişi artarak 32 milyon 442 bin kişi, istihdam oranı ise %49,3 olmuştur. Bu oranın erkeklerde %66,6 iken kadınlarda %32,4 olması istihdamda toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların işgücüne katılımı açısından değerlendirildiğinde düşündürücüdür.

Mevsim etkisinden arındırılmış işgücüne katılma oranı yılın ilk çeyreğinde 35 milyon 546 bin kişi ile %54,1 olarak gerçekleşmiştir. 15-24 yaş grubunu kapsayan genç nüfusta işsizlik oranı bir önceki çeyreğe göre 0,5 puanlık azalış ile %15,6 olmuştur. Mevsim etkisinden arındırılmış istihdam edilenlerin sayısı 2024 yılı birinci çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre tarım sektöründe 73 bin kişi, sanayi sektöründe 103 bin kişi, inşaat sektöründe 82 bin kişi, hizmet sektöründe 276 bin kişi artmıştır. İstihdam edilenlerin %14,6'sı tarım, %20,8'i sanayi, %6,6'sı inşaat, %58,0'ı ise hizmet sektöründe yer almıştır.

Zamana bağlı eksik istihdam, potansiyel işgücü ve işsizlerden oluşan atıl işgücü oranı 2024 yılı birinci çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre 2,1 puanlık artış ile %25,0 olmuştur. Zamana bağlı eksik istihdam ve işsizlerin bütünleşik oranı %16,8 iken potansiyel işgücü ve işsizlerin bütünleşik oranı %17,7 olarak tahmin edilmiştir.

Mayıs ayı verilerine göre ülkede işsiz sayısı bir önceki aya göre 27 bin kişi azalarak 3 milyon 11 bin kişi olurken işsizlik oranı ise 0,1 puan azalarak %8,4 seviyesinde gerçekleşmiştir. İşsizlik oranı erkeklerde %7 iken kadınlarda %11 olarak tahmin edilmiştir. 15-24 yaş grubunu kapsayan genç nüfusta işsizlik oranı ise bir önceki aya göre 0,3 puan artarak %15 olmuştur.

İstihdam edilenlerin sayısı Mayıs ayında bir önceki aya göre 273 bin kişi artarak 32 milyon 920 bin kişi, istihdam oranı ise 0,4 puan artarak %50,0 olmuştur. İşgücü, bir önceki aya göre 245 bin kişi azalarak 35 milyon 931 bin kişi, işgücüne katılma oranı ise 0,3 puan artarak %54,5 olarak gerçekleşmiştir. Zamana bağlı eksik istihdam, potansiyel işgücü ve işsizlerden oluşan atıl işgücü oranı Mayıs ayında bir önceki aya göre 2 puan azalarak %25,2 olmuştur. Zamana bağlı eksik istihdam ve işsizlerin bütünleşik oranı %17,4 iken işsiz ve potansiyel işgücünün bütünleşik oranı %17,1 olarak tahmin edilmiştir.

Mayıs ayında sanayi, inşaat ve ticaret-hizmet sektörleri toplamında ücretli çalışan sayısı bir önceki yılın aynı ayına göre %4,3 artarak 15 milyon 669 bin 792 kişi olmuştur. Ücretli çalışanların alt detaylarına bakıldığında; yıllık bazda sanayi sektöründe %0,6, inşaat sektöründe %11,1 ve ticaret-hizmet sektöründe %5,1 oranında artış kaydedilmiştir.

Öte yandan, hem Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Vedat Işıkhan hem de Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek tarafından Ocak ayında 17.002 TL'ye yükselen asgari ücrete Temmuz ayında ara zam yapılmayacağına açıklanması kamuoyunda tepki ile karşılanırken; Türk-İş'in açıkladığı rakamlara göre dört kişilik bir ailenin açlık sınırı Haziran ayında 18 bin 979 TL, yoksulluk sınırı ise 61 bin 820 TL'ye yükselmiştir.

Güven Endeksleri: Ekonomiye güven düşüyor

Ekonomik Güven Endeksi, Mayıs ayında 98,2 iken, Haziran ayında %2,5 oranında azalarak 95,8 değerini almıştır. Ekonomik Güven Endeksi'nin 100'den büyük olması genel ekonomik duruma ilişkin iyimserliği,

100'den küçük olması da kötümserliği göstermektedir. 2024 yılı Mart ayından bu yana 100 puanın altında seyreden Ekonomik Güven Endeksi son 7 ayın en düşük değerini almıştır.

Alt endekslerden Tüketici Güven Endeksi Haziran'da aylık bazda %2,7 oranında azalarak 78,3 olurken, Reel Kesim (İmalat Sanayi) Güven Endeksi %1,9 oranında azalarak 100,5 değerini almıştır. Aynı dönemde Hizmet Sektörü Güven Endeksi %1,5 oranında azalarak 115,4, Perakende Ticaret Sektörü Güven Endeksi %2,6 oranında azalarak 108,8, İnşaat Sektörü Güven Endeksi ise %0,5 oranında azalarak 87,9 olmuştur.

Kredi Notu ve Risk Primi: Risk primi pandemi öncesine döndü

Türkiye'nin kredi ödeyebilme durumunu gösteren ve risk primi olarak adlandırılan beş yıllık kredi temerrüt takası (CDS) Mayıs ayında 276 baz puan ile Şubat 2020'den bu yana görülen en düşük seviyeye gerileyerek pandemi öncesine dönmüştür. Haziran ayında ise Merkez Bankası PPK toplantısı sonrasında sınırlı bir miktar artarak 26 Haziran 2024 itibarıyla 279 baz puan seviyesine yükselmiştir.

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, 6 Haziran'da Uluslararası Yatırımcılar Derneği (YASED) toplantısında yaptığı konuşmada uluslararası yatırımcılara seslenerek "Türkiye'nin kırılğanlıkları azaldı, kaygılanmanıza gerek yok. Türkiye doğru yolda ve hızla ilerliyor" sözleriyle risk priminin gelecek yıl 100'lü seviyelere ineceğini söylemiştir.

Türkiye'nin CDS'inde devam eden gerilemeyle uluslararası kredi derecelendirme kuruluşlarının da ülkenin kredi notunda artış ve kredi notu görünümünde olumlu değişiklikler yaptığını vurgulayan analistler, bunun yatırımcılar tarafından Türkiye ekonomisine artan güveni ortaya koyduğunu belirtmişlerdir.

Nitekim uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu S&P, Mayıs ayında Türkiye'nin kredi notunu "B"den "B+"ya yükseltirken, kredi notu görünümünü "pozitif" olarak korumuştur. Fitch Ratings de Mart'ta Türkiye'nin kredi notunu "B"den "B+"ya yükselterek not görünümünü "durağan"dan "pozitif"e çevirmiştir. Moody's Temmuz ayında Türkiye'nin kredi notunu iki kademe birden artırarak B1'e yükseltmiş ve kredi notu görünümünü pozitif olarak korumuştur. Kredi notunun yükseltilmesinin temel nedeni olarak yönetimdeki iyileşmeler ve özellikle ortodoks para politikasına kararlı ve giderek daha iyi yerleşen geri dönüş gösterilmiştir.

TCMB Başkanı Fatih Karahan 9 Mayıs'ta "Enflasyon Raporu 2024-II"nin Tanıtımına İlişkin Bilgilendirme Toplantısında yaptığı konuşmada "Mevcut politika bileşimi, Türkiye'ye yönelik risk algısının iyileşmesini ve risk priminin düşmesini sağlamıştır. Türkiye'nin risk primindeki iyileşme, yılbaşından itibaren yavaşlamıştır. Artan döviz kuru oynaklığı ve rezerv görünümündeki bozulma, Mart ayında risk algısını zayıflatmıştır. Mart ayı içerisinde aldığımız kararlar ile sıkı para politikası duruşumuz pekiştirilmiş, uyguladığımız politikalara olan güven artmış ve rezerv görünümü iyileşmiştir. Bu gelişmelerle risk primi, yeniden 300 baz puan seviyesinin altına gerilemiştir." ifadelerine yer vermiştir.

Öte yandan ülkelerin mali suçlar ve terörizmin finansmanı konularında derecelendirmelerini yapan Mali Eylem Görev Gücü (FATF), Ekim 2021'den beri gri listede bulunan Türkiye'yi, ülkenin stratejik eksikliklerini giderdiğini duyurarak 28 Haziran itibarıyla ilgili listeden çıkardığını açıklamıştır.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) Başekonomisti Alvaro Pereira, Türkiye'nin gri listeden çıkarılmasının uluslararası piyasaların son aylarda Türkiye'ye yönelik iyileşmekte olan güvenini daha da artırabileceğini ve doğrudan yabancı yatırım girişlerini önemli ölçüde iyileştirebilecek bir adım olduğunu bildirmiştir. Pereira, Türkiye'nin 5 yıllık kredi risk priminin düştüğüne, uluslararası kredi derecelendirme kuruluşlarının ülke notunu yükselttiğine ve swaplar hariç net uluslararası rezervlerin Haziran itibarıyla 2020'nin başından bu yana ilk kez pozitif döndüğüne işaret ederek, "Elbette FATF listesinden çıkarılmak, doğrudan yabancı yatırım girişlerini önemli ölçüde iyileştirmek için yalnızca bir adım." ifadelerini kullanmıştır.

İNŞAAT SEKTÖRÜ

Yurt İçinde Tasarruf, Yurt Dışında Rekabet

İnşaat sektörü, deprem bölgesinin yeniden inşası, yerel seçimler öncesi artan faaliyetler ve kentsel dönüşümün etkisi ile birlikte 2024 yılının ilk çeyreğini %11,1'lik genel ekonominin de üzerinde bir büyüme rakamı ile tamamlamıştır. Böylelikle sektör, üst üste 6 çeyrektir yakaladığı ivmeyi artırarak 2017 yılı üçüncü çeyrekte sonraki en hızlı çeyrek dönemlik büyümesini gerçekleştirmiştir. Öte yandan gayrimenkul sektöründe büyüme %2,5 ile yavaş gerçekleşmiştir.

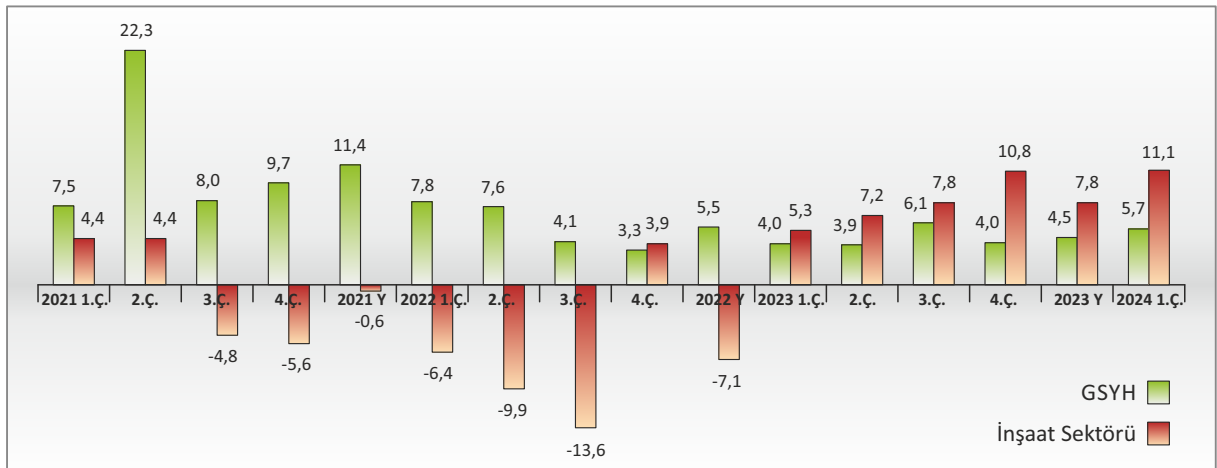
2024 yılı ilk çeyrek döneminde inşaat harcamaları geçen yılın aynı dönemine göre %100,9 artarak 1,32 trilyon TL olarak gerçekleşmiştir. Bu yüksek büyümede enflasyon/inşaat maliyetleri artışı önemli rol oynamıştır. İnşaat harcamaları reel olarak ilk çeyrekte %9,6 oranında artmıştır.

İnşaat sektörü, deprem bölgesi dışındaki kamu yatırımlarının yavaşlayacağı sinyallerini 2023 yılı sonunda almış, yeni yıla da rotasını yurt dışına çevirerek başlamıştır. Yılın ilk yarısında depremin de etkisiyle inşaat sektöründe yaşanan büyümenin yılın geri kalanında, özellikle Mayıs ayında açıklanan Kamuda Tasarruf ve Tedbir Paketi kapsamında kamu yatırımlarının durdurulmasıyla birlikte yavaşlayacağı tahmin edilmiştir.

Nitekim, deprem bölgesi ile zorunlu haller dışında yeni proje yapılmayacağı ve kamu projelerinde %75'i tamamlanan projelere öncelik verileceğini belirten Kamuda Tasarruf ve Tedbir Paketi kapsamında ihalesi yapılmış veya yeni başlanmış projelerin ilerlemesinin çok yavaş olacağı öngörülmüştür. Pakette ayrıca hakediş ödemeleri konusunda da bütçeden herhangi bir aktarım olmayacağını belirtilmesi, ilerleme oranı %75'in altında olan projelerin sürdürülmesini önemli ölçüde kısıtlayacağı ve bu projeleri devam ettirmek zorunda olan müteahhitlerin şantiyeleri açık tutmak için gerekli giderlerin yarattığı ağır yükün altında ezileceği endişesini doğurmuştur. Bu nedenle, Türkiye Müteahhitler Birliği öncülüğünde sektör temsilcileri tarafından kamu projelerinde şartsız tasfiye hakkı getirilmesinin kamuya iş yapan müteahhitler için taşıdığı hayati önem tekrar dile getirilmiştir.

Sektörün yılın ilk yarısında karşılaştığı en önemli zorluklardan bir diğeri de, yükselen inşaat maliyetleri içinde en hızlı artışın yaşandığı işçilik maliyetleri ve buna paralel yaşanan kalifiye eleman sıkıntısı olmuştur. İç piyasadaki mavi yaka eleman sorununu yurt dışından eleman getirerek çözmeye çalışan sektör, özellikle deprem bölgesinde olağanüstü artış yaşayan işçilik ücretleri ile başa çıkmaya çalışmaktadır.

GSYH ve İnşaat Sektöründe Büyümenin Seyri (% puan)

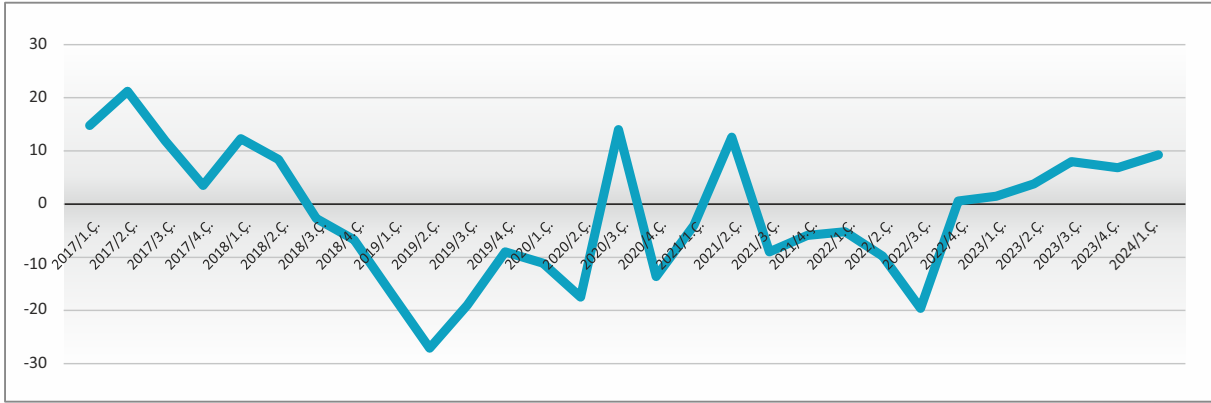
Kaynak: TÜİK

Sanayi, inşaat, ticaret ve hizmet sektörleri toplamında ciro endeksi (2021=100), 2024 yılı Mayıs ayında yıllık %66,8 artmıştır. Toplam cironun alt detaylarına bakıldığında; 2024 yılı Mayıs ayında yıllık bazda sanayi sektörü ciro endeksi %60,4, inşaat ciro endeksi %87,4, ticaret ciro endeksi %65,1 ve hizmet ciro endeksi %80,6 oranında yükselmiştir.

Mayıs ayında aylık bazda %0,8 oranında artış gösteren toplam ciro endeksinin alt detaylarına bakıldığında; sanayi sektörü ciro endeksinin %1,5, inşaat ciro endeksinin %5,7 ve hizmet ciro endeksinin %3,4 oranında arttığı, ticaret ciro endeksinin ise %0,7 oranında azaldığı görülmüştür.

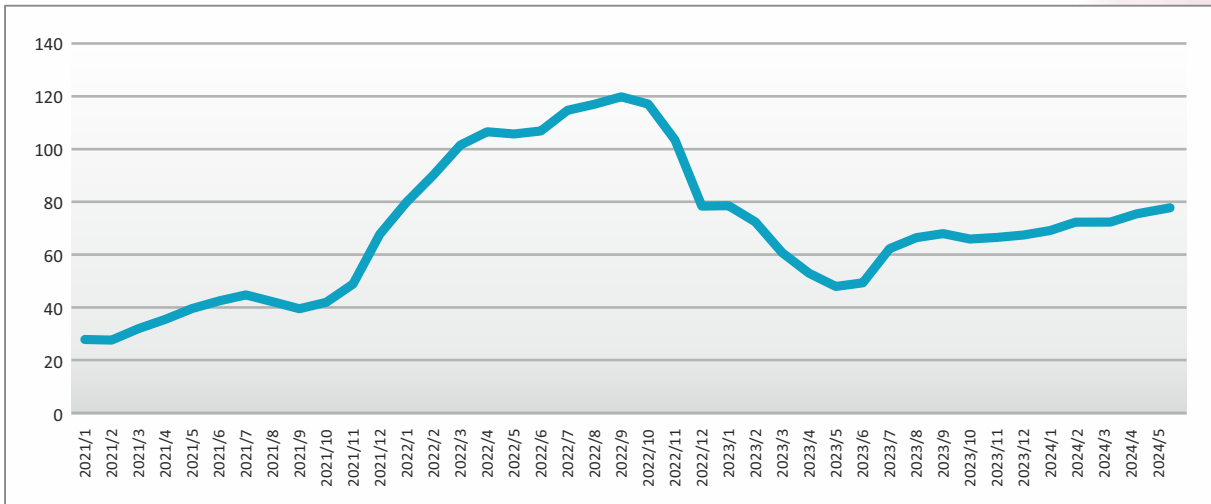
Yatırımlarda Yıllık Değişim (%)

Kaynak: TÜİK

Öte yandan, 2024 yılı birinci çeyrek döneminde zincirlenmiş hacim endeksinde göre gayrisafi sabit sermaye oluşumu içerisinde sektörel yatırımların payı %9,6'ya yükselmiştir. İnşaat sektörünün istihdamdaki payı ise %6,6 olarak gerçekleşmiştir.

İnşaat Maliyet Endeksinde Yıllık Değişim (%)

Kaynak: TÜİK

TÜİK tarafından açıklanan İnşaat Maliyet Endeksi'ne göre malzeme maliyetlerinde artış hızı keserken işçilik maliyetlerindeki yükseliş dikkat çekmektedir. Endeks Mayıs ayında aylık bazda %1,11, yıllık bazda ise %72,78 oranında artmıştır. İnşaat Maliyet Endeksi kapsamındaki malzeme endeksi yıllık bazda %58,75 ve aylık bazda %1,25, işçilik endeksi ise yıllık bazda %108,93 ve aylık bazda %0,84 oranında yükselmiştir.

TÜİK verilerine göre İnşaat Güven Endeksi de, diğer ana sektörlerin aksine 2024 yılının ikinci çeyreğinde de bir önceki çeyrekte olduğu gibi eşik değer olan 100'ün altında seyretmiş; Nisan ayında 88,6, Mayıs ayında 88,3, Haziran ayında ise 87,9 değerini almıştır.

Türkiye İnşaat Malzemesi Sanayicileri Derneği (Türkiye İMSAD) tarafından yayımlanan İnşaat Malzemesi Sanayi Bileşik Endeksi, Mayıs ayında bir önceki aya göre 0,67 puan azalarak 69,33 puan seviyesine gerilemiştir. Mayıs ayında ekonomideki sıkılaştırma politikalarının etkileri ile faaliyetlerde büyümenin sınırlı kaldığı; iç satış, ciro ve üretimde sınırlı artışların gerçekleştiği ve ihracatın yükseldiği belirtilen raporda; Bileşik Endeks'in bundan sonraki süreçte özellikle ekonomi politikaları ve sonuçları ile şekilleneceği vurgulanmıştır. İhracat pazarlarında ise, en erken yaz aylarında toparlanmanın başlamasının beklendiği öngörülmüştür.

Türkiye İMSAD raporuna göre; Mayıs ayında Faaliyet Endeksi, bir önceki aya göre 0,73 puan artış göstererek 145,73 puan olmuş; ekonomide uygulanan sıkılaştırma adımları iç talebi sınırlamaya başlamış, mevsimsellik etkisi ise sınırlı kalmıştır.

Güven Endeksi ise, bir önceki aya göre 0,67 puanlık düşüşle 31,06 puan seviyesine gerileyerek zayıf ve kırılğan kalmaya devam etmiştir. Beklenti Endeksi de bir önceki aya göre 1,0 puan azalarak 55,3 puan seviyesine inmiştir.

Konut Segmenti: Satışlar düşüyor, maliyetler yükseliyor, fiyatlar ise enflasyonun gerisinde

Türkiye genelinde konut satışları Haziran ayında yıllık bazda %5,2 azalarak 79 bin 313 olmuştur. Ocak-Haziran döneminde ise bir önceki yılın aynı dönemine göre %3,7 azalarak 545 bin 74 olarak gerçekleşmiştir.

Konut satış sayısının en fazla olduğu iller sırasıyla 13 bin 25 ile İstanbul, 6 bin 866 ile Ankara ve 4 bin 361 ile İzmir olurken, en az olduğu iller sırasıyla 34 ile Ardahan, 40 ile Hakkari, 44 ile Tunceli ve Bayburt olmuştur.

Konut Satışları (Adet) Haziran	Haziran			Ocak-Haziran		
	2024	2023	Değişim (%)	2024	2023	Değişim (%)
Satış şekline göre toplam satış	79.313	83.636	-5,2	545.074	565.779	-3,7
İpotekli satış	6.813	13.463	-49,4	51.415	121.530	-57,7
Diğer satış	72.500	70.173	3,3	493.659	444.249	11,1
Satış durumuna göre toplam satış	79.313	83.636	-5,2	545.074	565.779	-3,7
İlk el satış	25.425	25.886	-1,8	173.324	171.158	1,3
İkinci el satış	53.888	57.750	-6,7	371.750	394.621	-5,8
Yabancılara satış	1.440	2.625	-45,1	10.461	19.275	-45,7

Kaynak: TÜİK

İpotekli konut satışları Haziran ayında yıllık bazda %49,4 azalarak 6 bin 813 olurken, toplam konut satışları içinde ipotekli satışların payı %8,6 olarak gerçekleşmiştir. Ocak-Haziran döneminde gerçekleşen ipotekli konut satışları ise bir önceki yılın aynı dönemine göre %57,7 azalarak 51 bin 415 olmuştur.

Haziran ayındaki ipotekli satışların, bin 547'si; Ocak-Haziran dönemindeki ipotekli satışların ise 12 bin 176'sı ilk el satış olarak gerçekleşmiştir. Diğer satış türleri sonucunda 72 bin 500 konut el değiştirirken,

toplam konut satışları içinde diğer satışların payı %91,4 olarak gerçekleşmiştir. Ocak-Haziran döneminde gerçekleşen diğer konut satışları ise yıllık bazda %11,1 artarak 493 bin 659 olmuştur.

İlk el konut satış sayısı Haziran ayında bir önceki yılın aynı ayına göre %1,8 azalarak 25 bin 425 olurken, toplam konut satışları içinde ilk el konut satışının payı %32,1 olarak gerçekleşmiştir. İlk el konut satışları Ocak-Haziran döneminde ise bir önceki yılın aynı dönemine göre %1,3 artışla 173 bin 324 olmuştur.

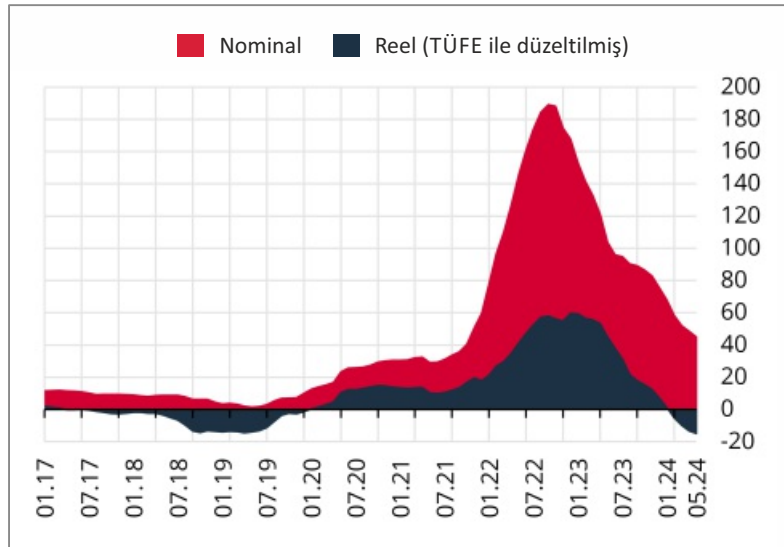
İkinci el konut satışları Haziran ayında bir önceki yılın aynı ayına göre %6,7 azalarak 53 bin 888 olurken, toplam konut satışları içinde ikinci el konut satışının payı %67,9 olarak gerçekleşmiştir. İkinci el konut satışları Ocak-Haziran döneminde ise bir önceki yılın aynı dönemine göre %5,8 azalarak 317 bin 750 olmuştur.

Yabancılara yapılan konut satışlarındaki düşüş devam etmiş, Haziran ayında bir önceki yılın aynı ayına göre %45,1 azalarak bin 440 olmuştur. Haziran ayında toplam konut satışları içinde yabancılara yapılan konut satışının payı %1,8 olurken, Ocak-Haziran döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre %45,7 azalarak 10 bin 461 olarak gerçekleşmiştir. Yabancılara en fazla konut satışı yapılan iller sırasıyla 593 ile Antalya, 478 ile İstanbul ve 116 ile Mersin olurken, ülke uyruklarına göre en fazla konut satışı sırasıyla 332 ile Rusya Federasyonu, 156 ile İran ve 102 ile Ukrayna vatandaşlarına yapılmıştır.

Sıkı para politikaları nedeniyle yılın üçüncü çeyreğinde yeni konut satışlarının durağan kalacağı öngörülmektedir.

Türkiye'deki konutların kalite etkisinden arındırılmış fiyat değişimlerini izlemek amacıyla hesaplanan Konut Fiyat Endeksi (KFE) (2017=100), 2024 yılı Mayıs ayında bir önceki aya göre %1,3 oranında artarak 1273,5 seviyesinde gerçekleşmiştir. Yıllık bazda nominal olarak %45 oranında artan KFE, aynı dönemde reel olarak %14,9 oranında azalmıştır. Yeni konutlarda yıllık artış %48,8, ikinci el konut fiyatlarındaki artış ise %45,4 olarak gerçekleşmiştir. Bu haliyle konut fiyatlarındaki artış, enflasyonun gerisinde kalmaya başlamıştır. Konut fiyatlarındaki reel gerilemenin yatırım amaçlı konut talebini azaltması beklenmektedir.

Konut Fiyat Endeksi (Yıllık % Değişim)

Kaynak: TCMB

2024 yılı Mayıs ayında şehirlere göre konut fiyat endekslerindeki gelişmeler değerlendirildiğinde aylık bazda İstanbul'da %1,1, Ankara'da %2,4 ve İzmir'de %2,6 oranlarında artış gözlenmiştir. Endeks değerleri ise yıllık bazda İstanbul'da %35,3, Ankara'da %53,9 ve İzmir'de %44,2 oranlarında yükselmiştir.

TÜİK tarafından açıklanan Yapı İzin İstatistikleri'ne göre 2024 yılı ilk çeyreğinde belediyeler tarafından yapı ruhsatı verilen bina sayısı yıllık bazda %19,9, daire sayısı %35,5 ve yüzlmü %33,4 oranında yükselerek son üç yılın

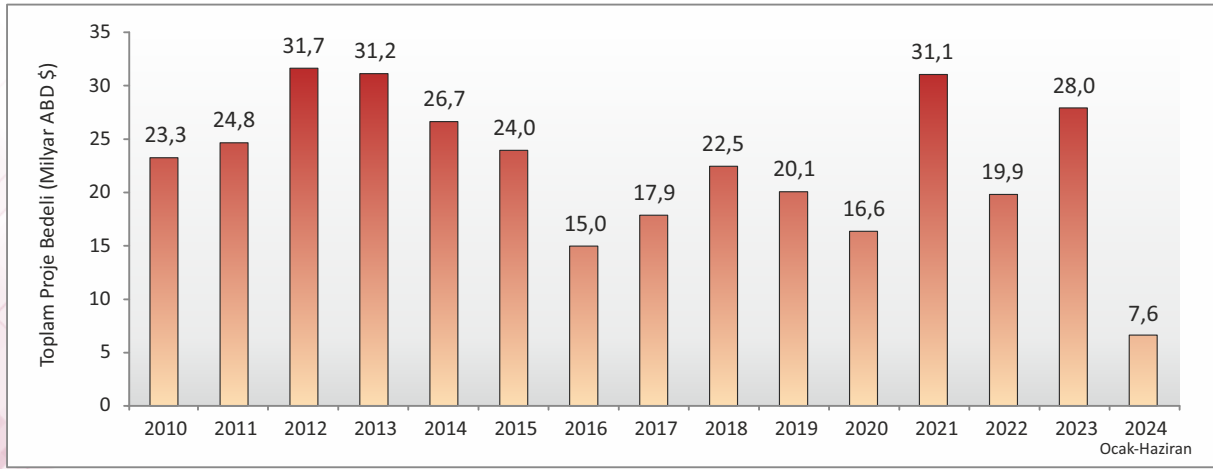
en hızlı artışı olarak kaydedilmiştir. Yapı ruhsatı verilen binaların toplam yüzlmü 36,1 milyon metrekare iken; bunun 18,5 milyon metrekaresi konut, 10 milyon metrekaresi konut dışı ve 7,6 milyon metrekaresi ise ortak kullanım alanı olarak gerçekleşmiştir.

2024 yılı ilk çeyreğinde belediyeler tarafından yapı kullanma izin belgesi verilen bina sayısı ise yıllık bazda %41,2, daire sayısı %38,5 ve yüzölçümü %45,3 oranında artmıştır. Yapı kullanma izin belgesi verilen binaların toplam yüzölçümü 36,7 milyon metrekare iken; bunun 19,9 milyon metrekaresi konut, 8,9 milyon metrekaresi konut dışı ve 7,9 milyon metrekaresi ise ortak kullanım alanı olarak gerçekleştirilmiştir.

Yurt Dışı Müteahhitlik Hizmetleri: Hedef pazarlar Suudi Arabistan ve Irak

Ocak-Haziran 2024 dönemi itibarıyla Türk inşaat sektörü tarafından yurt dışında 7,6 milyar ABD Doları tutarında 82 proje üstlenilmiştir. Böylece sektörün 1972 yılında Libya ile yurt dışı pazara açılmasından bu yana ulaştığı uluslararası proje portföyü büyüklüğü, 137 ülkede üstlenilen 12.207 projeye toplam 511 milyar ABD Doları olmuştur.

Yurt Dışı Müteahhitlik Hizmetlerinde Yıllık Proje Tutarı (milyar ABD Doları)

Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı

2024 yılının ilk yarısında yurt dışında en çok iş üstlenilmiş ülke 1,2 milyar ABD Doları ile Gabon olurken, 1 milyar ABD Doları ile Polonya ikinci, 975 milyon ABD Doları ile de Kazakistan üçüncü sırada yer almıştır.

En Çok İş Üstlenilmiş Ülkeler ve Toplam Proje Bedelleri (ABD Doları)

2022		2023		2024/Ocak-Haziran	
Rusya Fed.	2.377.778.660	Rusya Fed.	4.616.334.275	Gabon	1.219.979.033
Azerbaycan	2.143.631.576	Romanya	3.638.752.676	Polonya	1.005.159.569
Irak	1.630.531.896	Türkmenistan	3.383.003.915	Kazakistan	974.765.477
Romanya	1.602.462.190	S. Arabistan	2.927.667.936	Romanya	808.274.439
Özbekistan	1.554.484.569	Libya	1.488.380.632	S. Arabistan	450.998.536
Tanzanya	1.083.754.392	Irak	1.297.811.916	BAE	408.852.889
Polonya	958.840.613	İspanya	1.039.452.397	Umman	358.000.000
Katar	879.591.553	Azerbaycan	938.921.069	Kenya	348.750.000
Macaristan	650.411.019	Vietnam	789.326.529	Irak	322.817.029
Libya	640.439.352	Kuveyt	754.000.000	Cezayir	284.124.759
Diğerleri	6.423.545.541	Diğerleri	7.168.753.055	Diğerleri	1.389.259.639
Toplam	19.945.471.361	Toplam	28.036.658.532	Toplam	7.570.981.370

Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı

2024 yılının ikinci çeyreğinde TMB koordinasyonunda, yurt dışı müteahhitlik hizmetleri kapsamında sektörün yurt dışındaki rekabet gücünü ve iş hacmini artırarak yurt içindeki daralmayı telafi edecek, aynı zamanda ülke ekonomisine de katkı sağlayacak önemli adımlar atılmıştır. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 22 Nisan 2024 tarihinde Irak'a gerçekleştirmiş olduğu resmi ziyaret vesilesiyle Bağdat'ta

Ticaret Bakanı Ömer Bolat ve Irak Ticaret Bakanı Atheer Daoud Al-Ghurairi'nin eş başkanlıklarında düzenlenen “Irak-Türkiye Yuvarlak Masa Toplantısı”nda iki ülke arasındaki mevcut ticari ve ekonomik ilişkiler değerlendirilerek, önümüzdeki döneme ilişkin yol haritası ele alınmıştır.

Irak resmi ziyareti sırasında iki ülke arasında Kalkınma Yolu Hakkında Mutabakat Zaptı imzalanmıştır. Türk firmalar tarafından yakından takip edilen, Basra'daki Faw Limanı'ndan Türkiye sınırında yeni açılacak Ovaköy Sınır Kapısı'na kadar uzanacak 1200 kilometrelik demiryolu ile ona paralel otoyolunu içeren Kalkınma Yolu Projesi'nin en az 15 milyar ABD Doları tutarında olacağı tahmin edilmektedir. Projenin Türk müteahhitlik firmalarının oluşturacağı konsorsiyumlar tarafından 3-4 yıl içerisinde tamamlanabileceği belirtilerek, fizibilite çalışmalarının Karayolları Genel Müdürlüğü ve Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğü danışmanlığında Türk teknik müşavirlik firmaları tarafından yapılması önerilmiş, bilahare Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'nın Irak'ı ziyaretleri sonucunda proje için Karayolları Genel Müdürlüğü ve Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğü koordinasyonunda çalışmaya başlandığı belirtilmiştir. Kalkınma Yolu Projesi'ne ek olarak ülkede gerçekleştirilmesi planlanan 100'e yakın hastane, 3 binin üstünde okul ve yaklaşık 4 milyona yakın yeni konut projesi bulunduğu öğrenilmiştir. Bu kapsamda, Türk müteahhitlik firmaları için büyük potansiyele sahip Irak'a 2024 yılı ikinci yarısı içerisinde bir müteahhitlik heyeti ziyareti düzenlenmesi öngörülmektedir. Irak, yılda en az 5 milyar ABD Doları tutarında proje üstlenilebilecek bir pazar olarak öne çıkmaktadır.

Türk inşaat sektörü için diğer önemli pazar Suudi Arabistan'dır. İkili ilişkilerde 2023 yılında başlayan olumlu gelişmeler 2024 yılında da devam etmiş, bu kapsamda TMB Başkanı Erdal Eren başkanlığındaki, TMB heyeti 20-21 Mayıs 2024 tarihlerinde Riyad'ta Suudi Müteahhitler İdaresi (SCA) tarafından düzenlenen 6. Gelecek Projeler Forumu'na (6. Future Projects Forum-FPF) katılarak, Suudi işveren kuruluş ve firmaları ile görüş alışverişinde bulunmuştur. Kamu ve özel sektörden proje sahipleri ile yüklenicileri bir araya getiren, 40'tan fazla proje sahibinin katılımı ile 3000'den fazla projenin tanıtımının yapıldığı Gelecek Projeler Forumu'nda Suudi Arabistan genelinde hayata geçirilecek projeler ve uygulama programları hakkında ilk elden ayrıntılı bilgi edinilmiştir. Ziyaret kapsamında TMB Temsil Heyeti Suudi Arabistan Belediye, Kırsal İşler ve Konut (MOMRAH) Bakanı Majed bin Abdullah Al-Hogail ile özel bir toplantıda bir araya gelmiştir. Yol yapımı, bakım ve onarımı ile atık yönetimi ve geri dönüşüm (recycling) alanlarında gerçekleştirilecek projeler konusundaki işbirliği imkanları ile Türk firmaların geçmişten kalan sorunlarının görüşüldüğü toplantıda, Temmuz ayında Türkiye'de bu konuların tekrar ele alınacağı bir toplantı düzenlenmesi hususunda mutabık kalınmıştır.

Bu çerçevede, 3 Temmuz 2024 tarihinde İstanbul'da Türkiye Müteahhitler Birliği organizasyonunda Ticaret Bakan Yardımcısı Mustafa Tuzcu, Suudi Arabistan Belediye, Kırsal İşler ve Konut (MOMRAH) Bakanı Majed bin Abdullah Al-Hogail ve Suudi Müteahhitler İdaresi (SCA) Başkanı Zakariya Al-Abdulqader'in katılımlarıyla “Türkiye-Suudi Arabistan İnşaat Forumu” gerçekleştirilmiştir. Suudi Arabistan'da “Vizyon 2030” programı kapsamında 1,2 trilyon ABD Doları tutarında alt ve üstyapı projesinin hayata geçirilmesinin hedeflendiği, NEOM projesi için 500 milyar ABD Doları, “Kral Salman Enerji Parkı” için 500 milyar ABD Doları, Expo için 8 milyar ABD Doları bütçe ayrıldığı ve ülkenin farklı şehirlerinde 20 havalimanı inşa edilmesinin planlandığı açıklanmıştır. Suudi Arabistan Belediye, Kırsal İşler ve Konut Bakanlığı'nın yürüteceği yol, atık yönetimi ve geri dönüşüm projelerine de gelecek 5 yılda 60,5 milyar ABD Doları tutarında bütçe ayrılmasının öngörüldüğü belirtilmektedir. Türk müteahhitlik firmaları ile Suudi kamu idareleri ve müteahhitlik firmalarını bir araya getirecek etkinliklere yıl içinde devam edilmesi planlanmaktadır.

Ayrıca, Özbekistan Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu Sekreteryası Başkanı İzzat Tangriev başkanlığındaki Özbek heyeti 23 Mayıs 2024 tarihinde TMB'yi ziyaret etmiş, gerçekleştirilen toplantıda Özbek heyeti üyeleri TMB üyesi firma temsilcileri ile bir araya gelmiştir. Toplantıda konuk heyet tarafından ülkede Kamu-Özel İşbirliği (KÖİ) modeli ile hayata geçirilecek eğitim, sağlık, ulaştırma ve kentsel altyapı projeleri ile ülkedeki iş ortamı hakkında bilgi verilmiş, firma tanıtımları yapılmıştır. 2024 yılı ikinci yarısı içerisinde TMB organizasyonunda Özbekistan'a bir müteahhitlik heyeti ziyareti gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

UFUK TURU

Prof. Dr. Emre ALKİN, 29 Mayıs 2024, NB Ekonomi Gazetesi

Ekonomist, Yazar

Meselenin özü şu: Düzensiz göçe maruz kalan, hayat pahalılığı yüksek, serbest piyasadan kopmuş, ulusal parasına güven kaybolmuş, nispi fiyat dengesi bozulmuş, bir de muazzam bir mülteci akınına maruz kalan bir ülkenin, barınma konusunda ciddi sıkıntılarla karşılaşacağı açık. Ancak kalkınmadan değil hızlı büyümeden hoşlananlar, inşaat ekonomisinin bu amaca uygunluğunu bildiği için, ülkenin başına gelen her kötülüğü "konut arzı eksikliğine" bağlarlar. Ancak hızlı büyüyen inşaat sektörünün yarattığı gecikmeli enflasyonist etki hep görmezden gelinir. İnşaat malzemesinden, konutların içindeki beyaz eşya, mobilya vb ürünlerin veya hizmetlerin fiyatı artarken hayat pahalılığı sürekli yükselir. Buradan da anlaşıldığı gibi ekonomiyi bir denklemden ibaret ve eşanlı değerlendiren kişiler fiyat artışlarının arzı artırarak dizginleneceğini zannederler. Hâlbuki durum bu değildir. Ticaretin içindeki çok sayıda çarpıklığı, güvenlik ve diplomasiyi ilgilendiren sorunları çözmeden ve serbest piyasaya yapılan yanlış müdahaleleri sonlandırmadan fiyatları da kiralari da durdurmak mümkün olmaz.

Ege CANSEN, 30 Mayıs 2024, Sözcü Gazetesi

Ekonomi Yazarı

Enflasyonu düşürmede faizi yükseltmek mi, yoksa para miktarını sıkamak mı daha etkindir? Cevap: Para miktarını sıkamak daha etkilidir. Bu, faiz hiç artırılmayacak demek değildir. Türkiye'nin burada bir açmazı var. TL'de faiz artışı ülkeye "sıcak para" girişini teşvik ediyor. Zaten son günlerde Merkez Bankası'nın TL ile rezerv biriktirmesi ve dolar fiyatının sabit seyri bunu gösteriyor. Üstelik sıcak para girdikçe, sadece döviz miktarı değil döviz almak için basılan TL miktarı da artmaktadır. Bu da "parayı sıkarak" enflasyonla mücadeleyi zorlaştırmaktadır. MB bunun farkındadır. Kamu harcamalarını kısarak, hükümetin enflasyonla mücadeleye katkı vermesi faydalıdır ama "sanıldığı kadar" etkili değildir. Daha doğrusu Hazine (devlet) Merkez Bankası'nı para basmaya zorlamadığı sürece hükümetin müsrifliği, enflasyonu azdırmaktan çok ekonomide verimliliğin düşmesi ile gelir dağılımı adaletsizliğinin artmasına sebep olur. İş yine parayı dikkatlice sıkmaya kalmaktadır.

SON SÖZ: Somunu fazla sıkarsan, cıvata yalama olur.

Prof. Dr. Nevzat SAYGILIOĞLU, 12 Haziran 2024, NB Ekonomi Gazetesi

Ekonomist, Yazar

Türkiye ise IMF verilerine göre kişi başına 13 bin dolar milli gelire sahip. Yani kişi başına milli geliri çok düşük olduğu halde emek üzerindeki vergi yükü çok yüksek. Yine IMF'ye göre 2023 yılında kişi başına milli gelirden Türkiye 69. sırada yer almış durumda. Ne yazık ki bundan 20 yıl önce yani 2003 yılında da Türkiye aynı sırada olmuş. Aradaki küçülmeler de işin cabası...

Aslında bu tabloyu ücretli veya emek üzerindeki mali yük olarak algılamamak lazım. Bu yük esasında işverenin üzerinde. Çünkü çalışan ücretini net alıyor, vergisine algısına bakmıyor. Oysa netten brüte geçildiğinde aradaki yük tamamen işverenin üzerinde kalıyor.

Onun için de ücretlerde de kayıt dışılık devam ediyor. Ortalama ücret düzeyi asgari ücrete yakın bir yerlerde oluşuyor. Bunu önlemek ve yükleri azaltmak lazım ama hükümetin bunları göreceği veya düşüneceği hali yok!

Prof. Dr. Fatih ÖZATAY, 20 Haziran 2024, NB Ekonomi Gazetesi**Ekonomist**

Uygulanmakta olan ekonomi programının yapısal bir içeriği yok. Olmayınca da kadim sorunlarımızı çözmek gibi bir iddiası da yok. Temel amaç, özellikle Eylül 2021'den başlayarak Mayıs 2023 seçimlerine kadar olan sürede yerle bir olan makroekonomik dengeleri yerine oturtmak. Bu sayede enflasyonu hiç olmazsa 2024 sonunda yüzde 40 civarına düşürmek amaçlanıyor. Bir daha belirtmek de sakınca yok. Yüzde 40'a düşürsek bile sonuçta yüksek enflasyon liginde altıncı sıradaki yerimiz değişmeyecek. Dolayısıyla uluslararası ölçütlerle bakıldığında mütevazı bir program bu. Ama Türkiye açısından elzem.

Prof. Dr. Hakan KARA, 30 Haziran 2024, X Hesabı**Ekonomist**

Soru şu: O zaman enflasyon hedeflenen düzeylere nasıl düşecek? Enflasyonla mücadelede para politikası ve reel değerlenme üzerine bu kadar yük bindirmek sürdürülebilir olacak mı?

Nereden bakarsam bakayım, mevcut enflasyon hedefleri (%38 ve önümüzdeki yıl %14) korunacaksa ilave bir sıkılaştırma ihtiyacı ve bu sıkılaştırmanın para değil maliye politikası aracılığıyla yapılması gerektiği kanaatine varıyorum.

Bu çerçevede, nakit bazlı bütçe açığının en fazla %2 düzeyinde tutulması, bunun da harcama kesintisi ve doğrudan vergi tahsilatı yoluyla sağlanması faydalı olacaktır.

Bu yazıyı okuduktan sonra ekonominin zaten yavaşladığına dikkat çekenler olacaktır. Konumuz tam olarak bu değil; ekonomi yavaşlıyor ama enflasyon hedeflerine ulaşacak kadar yavaşlamıyor. Dolayısıyla hedeflerde ciddi isek gerekeni yapmak durumundayız. Yapamıyorsak da o zaman hedefleri revize etmeliyiz.

Özet: Ya olduğun gibi görün, ya da görüldüğün gibi ol.

Dr. Mahfi EĞİLMEZ, 1 Temmuz 2024, www.mahfiegilmez.com**Ekonomist, Yazar**

Merkez Bankası faizi yüzde 50'ye kadar yükseltti. Bu faiz, bırakın gerçek enflasyonu açıklanan enflasyonun bile altında. Buna karşılık kur, sabitleşme eğilimine girince insanlar dövizlerini bozdurup TL mevduat hesaplarına ya da tahvillere yatırıyor. Öyle olunca kur daha da gerilemeye başlıyor. Bu hesaplar 1 ay, 3 ay gibi çok kısa vadeli hesaplar. Vade dolduğunda kur değişmemişse alınan faiz, döviz faizi konumuna geçiyor. Böylece kendi paramızla borçlanmış gibi görünsek de aslında dünyanın en yüksek döviz faizini ödeyerek dövizle borçlanmış olduk.

Yirmi birinci yüzyılın ilk çeyreğinde ekonomi politikasında yapılmaması gereken ne varsa yapmış olmamıza karşın hala ayakta durmayı becermemiz ise kayıt dışı ekonominin yarattığı paralel evrenin katkısıyla olmuştur. İşin en acı yanı bugün geldiğimiz aşamada kayıt içi yaşayan insanların kayıt dışı yaşayan insanlara muhtaç duruma düşürülmüş olmasıdır.

Dr. Ümit ÖZLALE, 3 Temmuz 2024, Dünya Gazetesi
Ekonomist, Akademisyen

Enflasyonla mücadele ve istikrar programları halkın desteğini aldığı sürece daha düşük bir toplumsal maliyetle başarıya ulaşıyor. Ben demiyorum, konuyla ilgili literatür söylüyor. Bu desteği almak için de dar gelir grubunun hak ettiği sosyal yardımların kesilmeyeceğine, kamu hizmetlerinin kalitesinin düşmeyeceğine inanması gerekiyor. Bu yürütülen programın en temel eksikliklerinden biri bu. Halkla iletişimi zayıf, çoğu zaman rencide edici ifadelerin kullanıldığı, dolayısıyla da toplumsal mutabakatın sağlanmadığı bir süreç izliyoruz. Sayın Şimşek'in asgari ücret açıklaması bunun en güzel örneklerinden biri.

Prof. Dr. Burak ARZOVA, 5 Temmuz 2024, NB Ekonomi Gazetesi
Ekonomist, Akademisyen

TÜİK ısrarla madde fiyatlarını açıklamadığı için kalem bazlı fiyat artışlarını görmek ve karşılaştırma yapma imkânımız artık yok. Eskiden TÜİK bölgesel enflasyonu da açıklardı. İstanbul'un tek başına bir bölge olarak ele alındığı bölgesel enflasyonda, İstanbul çoklukla diğer bölgelerle kıyaslandığında daha düşük enflasyona sahip oldurdu. TÜİK bölgesel enflasyonu da bizlere kapadığı için artık İstanbul enflasyonunu Türkiye geneliyle karşılaştırma imkânımız da kalmadı.

Ekonomi yönetimi göreve başladığında Yeni Hazine ve Maliye Bakanı bir önceki Hazine ve Maliye Bakanından görevi teslim alırken görev devir teslim töreninde yaptığı açıklamada "şeffaflık, öngörülebilirlik ve rasyonel zemine dönme" mesajları vermiş ve "Türkiye'nin rasyonel bir zemine dönme dışında bir seçeneği kalmamıştır" demişti.

Ülkenin İstatistik Kurumunun sağladığı veriler konusunda eğer kafalarda şüpheler oluşuyor ve toplum açıklanan rakamlara bir türlü ikna olmuyorsa bundan ilk rahatsızlık duyanın "şeffaflık, öngörülebilirlik ve rasyonel zemine dönme"nin mutlak bir zorunluluk olduğunu açıklayan ekonomi yönetimi olmalı.

Bu tartışmalardan ikincil derece rahatsız olanın da 'Merkez Bankası Yönetimi' olması gerekir.

Eğer tartışılan verilerle çalışıyorsanız, çok önem verdiğiniz modelin çıktısı da yanlış olur. Ölçemediğinizi yönetemezsiniz, bu temel bir kuraldır. O zaman politika faizini doğru yerde konumlandırmak da çok mümkün olmaz.

Naki BAKIR, 5 Temmuz 2024, Dünya Gazetesi**Gazeteci**

Kişi başı gelire göre yapılan sınıflandırmada, orta gelir grubuna 1955 yılında giren Türkiye, bu grupta 69'uncu yıla girmiş bulunuyor. İlk 50 yıl boyunca bu kategorinin “alt orta gelir” alt grubunda yer alan Türkiye, AB'den müzakere tarihi alınan ve yoğun dış kaynak akımının yatırımları ve tüketimi tetiklediği 2005 yılında “üst orta gelir” düzeyine yükselmiş, ardından Türkiye'nin yüksek gelirli ülkeler ligine girmesi beklentileri artmış ve “orta gelir tuzağından çıkış” konusu, ekonomi çevrelerinde en önemli gündem maddelerinden birini oluşturmaya başlamıştı.

Türkiye, bu dönemde yüksek gelirli ülke olma çitasını en fazla, kişi başına milli gelirinin ilk kez 13 bin doları aştığı 2023 yılında yakınsamıştı. Kişi başı milli gelirden ülke tarihindeki en yüksek yıllık artışın kaydedildiği 2023'te yüksek gelirli ülke olmak için gerekli eşik değerle aradaki fark küçülmüş, ekonomi çevrelerinde bir iki yıl içinde yüksek gelirli ülkeler grubuna girme yönündeki beklentiler artmıştı.

Alaattin AKTAŞ, 5 Temmuz 2024, NB Ekonomi Gazetesi**Köşe Yazarı**

2024'te yıllık enflasyon gerileyecek, bu kesin. Mayıs'ta yüzde 75'le zirveye çıkan, Haziran'da yaklaşık yüzde 72'ye inen yıllık oran Aralık ayına geldiğinde mutlaka daha aşağıda olacak. Aralık ayındaki oran resmi tahmin olan yüzde 38 düzeyinde oluşmaz da 40 olur, 45 olur, 50 olur; ama mutlaka şimdiki düzeyin altında olur.

Bunu sağlamak için öyle büyük büyük önlemler almaya ya da alıyor gibi yapmaya, ekonomi bilimine katkıda bulunurcasına Amerika'yı yeniden keşfetmeye gerek yok!

Ekonomiyle ilgisi, kazandığı üç kuruş parayı nereye yetireceğine kafa yormaktan ibaret birini getirip ekonomi yönetiminin başına oturtun, yıllık enflasyon oranı yine gerileyecek.

Çünkü yıllık enflasyondaki düşüşü sağlayacak olan basit bir matematik işlemi. Bu köşede dün tablo vererek aktardım; geçen yılın Temmuz ve Ağustosundaki yüzde 9.49'luk ve yüzde 9.09'luk rekor oranların çıkması ve yerlerine daha düşük olacak oranların girmesiyle yıllık artış hızı düşecek. Önemli olan baz etkisine dayalı bu aldatıcı düşüşe sığınmak değil.

Önemli olan enflasyonu kalıcı bir şekilde düşürmek. Bundan daha önemli olan ise refah artışı sağlayabilmek.

Birlik Mahallesi, Doğukent Bulvarı, 447. Sokak 4, 06610, Çankaya-ANKARA • Tel: (312) 440 81 22 • Faks: (312) 440 02 53

@ tmb@tmb.org.tr

www.tmb.org.tr

/company/tmborgtr

/TMB_TCA

/TMB_TCA